

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VII., Lövölde-tér 2/a.

Telefonszám: 95—28.

POLITIKAI JELLEGŰ,

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Szerkeszti: SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 18 K

Fél évre — — — — — 9 „

Negyed évre — — — — — 4 „50f

MEGJELENIK MINDEN VÁSÁRNAP.

Az olasz király és zsidó miniszterelnöke.

Irta: Szabolcsi Miksa.

Luigi Luzzatti, Itália kormányelnöke beadta lemondását. A hír maga igaz. Sőt utódját illetőleg is történt már megállapodás. De nem igaz a lemondás híréhez fűzött magyarázat. Ez azt mondja, hogy az olasz nemzet vezérpolitikusa azért bocsájtotta tárcáját királya rendelkezésére, hogy II. Vittorio Emanuelének alkalmá legyen eldöntenie azt: azoknak van-e igazuk, kik resztelik, hogy a küszöbön lévő nagy nemzeti ünnepen és római műkiállításon zsidóhitű ember álljon az olasz kormány élén, vagy az a nézet a helyes-e, hogy Luigi Luzzatti, ki évek óta úgyis az olasz nemzet vezére, bátran mutatkozhat be mint olyan a jubileumát ülő országnak is és a műkiállításon képviselt külső nemzeteknek is. Ha ez a megokolás igaz volna, Luigi Luzzatti már a következő órákban kapta volna az értesítést, hogy szó sem lehet róla, hogy a király lemondását elfogadja.

Nem volt titok eddig sem, hogy Luigi Luzzatti Olaszország miniszterelnöke; aziránt sem táplált kételyeket senki sem, hogy Luigi Luzzatti nem zsidónak született volna és hogy mind e mai napig új hitet nem váltott; és nem tagadja Olaszországban senki, hogy Luigi Luzzatti politikája áldást hozó volt az országra nézve és hogy mióta csak része van az ország kormányzásában (mert többször volt miniszter mielőtt miniszterelnökké lett), nagyobb Olaszországban a megelégedés és a jólét, a béke és a fejlődés, jóval nagyobb, mint annakelőtte.

Nem vált kárára az országnak, hogy királya, nem törődve korhadó hagyományokkal és tul-
emelkedve minden előítéleten, a leghivatottabbat állította országa politikájának élére, nem tekint-
vén akadálnak azt, hogy az illető annak a faj-

nak a gyermeke, mely Mózeszt és Dávid királyt, a prófétákat és a Makabeusokat, Hilelt, Jézust és az apostolokat adta az emberiségnek.

A filozofus, ki ma a Szavoyaiak trónján ül, szakított a hazugsággal, mely rajong a zsoltárokért és a szentírásért, de megveti, kifosztja és üldözi azokat, akik ama kincseket az emberiségnek adták, illetve számára megőrizték.

Megcáfolta a babonát az átkozott fajról. Átkot azok terjesztettek, kik Izraelt elnyomták.

Ha szabad levegőt engednek neki, a legelső közbe küzdi fel magát minden téren, még a katonait sem véve ki. Ottolenghi Giuseppe nemcsak jeles generálisnak, de, mint hadügy-miniszter, kiváló katonai szervezőnek is bizonyult. Holott Ottolenghi nemcsak születésénél fogva volt zsidó, hanem az volt teljes meggyőző-
désével is.

Nem vált-e ő azért becsületére az olasz hadseregnek?

Luzzatti és Ottolenghi nem kivételek.

Mintha minden téren ki akarta volna próbálni a király szűkagyú és szűkkeblű emberek-től állami funkcióra képtelennek deklarált Izrael gyermekeit, a legkülönbözőbb téreken tette őket első pozícióba. Kinevezte Romanin Jakurt, (a rituáliákat is szigorúan betartó zsidót), a föld-mivelésügyi minisztérium államtitkárává, Pavia Angelot királyi kincstárossá, Ricardo della Voltát rectorává a szociális tudományok főiskolájának (tulajdonképen diplomatákat képző iskola), és Morpurgo Salamont a világhírű firencei műkin-
csek prefektusává. A királyi család orvosai kö-zött nem utolsó helyet foglal el Pescarollo dr. és a király jószágigazgatói sorozatában talál-
kozunk a mantuai rabbi fiával, Mortarával és egy olyan nevű emberrel, kit pl. nálunk, már pusztán neve miatt, még napidíjas állásba sem alkalmaznának. A király egyik jószágigazgatójá-nak a neve — Pinkerle. Nem valami jó hangzásu

Lapunk mai száma 20 oldal.

A Magyar Kir. Államvasutak állomásain lapunk 40 fillérért kapható.

(A magyar kiviteli és csomagszállítási részvénytársaság hirdalaposztálya útján.)

név, az bizonyos, de nagyapja hozta magával Lengyelországból és méltóságos unokája nem akar tőle megválni.

Való igaz, nem a király kezdte, hanem a zsidók.

Megmutatták, mire képesek. Danielo Maninnak szobrot emeltek a velenceiek, Grazialdo Isaco di Ascolit, milanoi egyetemi tanárt, Itália legnagyobb nyelvészének ismerik el, Alessandro d'Ancona Olaszország leghíresebb irodalomtörténésze, Foy professzor Torinoban Európa egyik legnevezetesebb orvosa, Cesare Lombrosonak csak a nevét kell említenem, Wollenberg, ki pénzügyminiszter is volt, kiváló nemzetgazdász hírében áll, Claudio Treves, milanoi képviselő, Róma legelterjedtebb lapjának, az Avantinak a szerkesztője. S hogy a lakosság is méltatja a zsidók képességeit és törekvéseit, mutatja Róma polgármestere, Ernesto Nathan, mutatja a páduai polgármester, Lévi Civita, mutatja a pizai polgármester, mutatja a páduai egyetemi rector, Pollacco, mutatja Barzilai, a trieszti zsidó hitközség hajdani jegyzője, ki ma az olasz parlament legnagyobb szónoka és a római ujságírók egyletének elnöke.

Negyven év óta nem szorítják le Itáliában a zsidót semmilyen térről sem és negyven év óta érvényesül Itáliában a zsidó minden téren, még a katonai téren is, melytől, egy-egy rövid idő kivételével, távol tartották a zsidót csaknem 1800 esztendő óta, azaz a Bar Kochba-féle, világraszóló szabadságharc óta, mely megremegtette a római világbirodalmat és mely kétmillió zsidónak került az életébe.

Az olasz nép és király, mintha odaszólana a multnak: hány ezer kiválóságot gyilkoltál le szükkeblűen! Megvontad tőlük a levegőt, megfojtottad őket, mielőtt megnőhettek volna.

Odaszólának, ahol ma is tart még a középkor. Pogromaitok nem csak testeket ölnek, hanem szellemeket is. Pogromokat csak időről-időre rendeznek huligánjaitok, de szellemeket állandóan mészároltok. Lám közöttünk mily kevesen vannak, rövid szabadságuk alatt mégis milyen sok jelest adtak nekünk. Többet, mint ahányat a rabszolgaság másfélezer esztendejében produkálhattak. Milyen balga volt a mult és milyen balgák vagytok még ma is, kik a középkort el nem eresztitek!

Az olasz király külömben sem olyan fából való, hogy külső előítéletek kedvéért elejtse hü embereit, az olasz haza egyik legnagyobb fiát.

Megjegyeztük annak idején, hogy nem esett kár sem az osztrák-magyar monarchiában, sem a nagy német birodalomban, hogy Olaszország nevében Luigi Luzzatti kötötte meg velük a

kereskedelmi szerződést, mely, úgy tudjuk, több volt ennél. Mindakét birodalom udvarain nagy kitüntetéssel fogadták akkor az olasz nemzet és az olasz király megbízottját. A két udvar azért intakt maradt, nem tapadt rájuk folt és újból beszentelni sem kellett őket.

Történt még más is. A német császár meglátogatta Velencét, melynek katonai térparancsnokát — Kohnnak hívták. Igenis, Kohnnak, Kohn generálisnak, ki ma már tábornok, és a hadászati szempontból Olaszország egyik legfontosabb pontjának, Alessandriának a katonai feje.

A királylyal, nem tudni, kik, meg akarták érttetni, hogy a német császárt talán bántaná, ha épen Kohn generális fogadná őt az olasz hadsereg nevében.

— Ő felsége a német császárt, szólt légyen II. Vittorio Emanuele, bizonyára kellemesen fogja érinteni, hogy hadseregem egyik legjelesebb tábornoka tiszteleg előtte Velencében.

Bizonyos, hogy a német császáron sértés nem esett, hogy Kohn generális állott meg előtte peckesen, de igenis megbántódott volna a vén katona, ha ott kellett volna hagynia Velencét, csupán csak azért, mert a német császár otthon nem nevez ki tisztnek zsidót.

Ki hiheti ezek után, hogy II. Vittorio Emanuelének csak hétköznapra volt jó miniszterelnöknek a még ma is zsidó Luigi Luzzatti, de elbocsájtja, hogy bekövetkezik az ünnep, melynek méltó előkészítésében neki, Luzzattinak, elég tekintélyes rész jutott? Ki hiheti, hogy II. Vittorio Emanuele úgy gondolkodnék, hogy az otthonvalóknak megjárja miniszterelnöknek Luzzatti is, a külföldiek előtt azonban még sem szabad mutatkozni vele.

Nagyon mindennapi gondolkodás. S ilyen senkitől sem áll távolabb, mint az olasz királytól.

Aránylag ifju ember, de mert eddig még minden tettében a gondolkodó és fennkölt lelkű uralkodó nyilatkozott meg, bölcs királynak mondják szerte az olasz hazában. És ha a történelem melléknevet ad majd a neve mellé, a mellékneve ez lesz: a bölcs.

*

Luigi Luzzattiról, ki ma 70 esztendő, kevés a mondanivalóm. Ujat legalább nem mondhatnék e férfiúról, kit Európa több, mint 30 év óta ismer. Olvasóinkat legfőlebb az érdekelhetné, hogy a zsidók, — igaz, hogy én főképen „klerikális“ részükkel, rabbikkal és más egyházi férfiakkal érintkeztem, — nincsenek vele megelégedve.

Hogy commanditore Castiglioni Vittorio, a római rabbi-mandsore nem nyilatkozott róla

elragadtatással, azt még értettem. Luigi Luzzatti, nagy zsidó mesterek utóda, nem lépett a római zsidó hitközség tagjai sorába. (Már említettem egyszer, hogy Itáliában az a hitközség tagja, aki akar. Állam és felekezet ott teljesen különváltak, minélfogva a hatóságok senkit sem kényszerítenek arra, hogy valamely hitközségnek adózzon.) Castiglioni mindazonáltal elég rezerváltan nyilatkozott. Nem így az olasz zsidók leghíresebb rabbija, Margulies dr. Florenzből.

Ez a zsidó pap, ki ma, lengyel származása ellenére, Olaszország legjobb szónokai közé tartozik, aki az olasz rabbiképző révén, melybe új életet tudott önteni, miután már mindenki földadta, regenerátora lett a zsidó hitéletnek Itáliában, határozottan elítélőleg nyilatkozott Luigi Luzzattoról, a zsidóról.

— Zsidó célok érdekében, mondotta haragosan Margulies dr., senkise forduljon Luzzattihoz. Katholikus miniszterelnöknél sokkal inkább lehet valamit elérni. De legtöbbet magánál a királynál. A felség sokkal nagyobb érdeklődéssel viseltetik a zsidóság iránt, mint Luzzatti és alkalomadtán sokkal szebben szokott nyilatkozni a zsidóságról, mint zsidó kormányelnöke. (Előbbi olasz cikkemben említettem már, hogy Margulies dr. az olasz király kedvelt emberei közé tartozik és hogy az uralkodó nem egyszer olyan kihallgatásokon fogadta, melyek egy-egy félóránál is tovább tartottak. A király ilyenkor leülteti a rabbit és úgy beszél vele, mint barát a barátal.)

— Erre a tartózkodásra, — szólottam én, a helyzet és az okosság szoríthatja Luzzattit. Ne felejtse, hogy Olaszország tiszta katolikus ország és hogy Róma a pápák városa.

— Concedálom, szólott erre a rabbi, de a tartózkodásnak is van határa. Ha a zsidóhitű bíró, — ami megtörténik, — csak azért, hogy demonstrálja elfogulatlanságát, a zsidó vádlottat ártatlanul is elítéli, akkor ennek az eljárásnak már nem tartózkodás a neve.

Ebben a rabbinak volt igaza, csak hogy Luzzatti hasonlót soh'sem tett. A rabbit főleg az bántotta, hogy Luzzatti minden alkalmat megragad, hogy dicsőítse a kereszténységet, hogy idézzon az evangéliumból, de nem említette soha dicsérő szóval a zsidóságot és nem hivatkozott sohasem — amit keresztény nagyok akárhányszor megtesznek, — a zsidó szentírásokra.

Azt hoztam föl ez ellen, hogy minden idézetnél és dicséretnél többet mond a tény, hogy zsidó ember *Itáliának*, annak az Itáliának, melynek *Róma* a fővárosa, a miniszterelnöke. Az ő személye az idézet, az ő személye a dicséret.

Luzzatti ép úgy, mint Ottolenghi évszázadok balhiedelmének a cáfolata. Ők a cáfolat, nem az, amit mondanának. Nincs különben kizárva, hogy Luzzatti jó zsidóságból rossz zsidó. Tarthat attól, hogy ha a zsidót juttatná érvényre magában, rögtön azt mondanák: lám, nem lehet zsidót ilyen felelősségteljes állásba tenni. Itt van Luzzatti példája. Királyi jogar kivételével, a legmagasabb állást érte el, amit az állami életben egyáltalában elérni lehet, s ime, tessék! Luzzatti nem Itália miniszterelnöke, hanem a zsidóké. Ezt mondanák, bármily szerényen hangoztatná zsidóságát. A katolikus miniszternek szabad katolikusnak lenni, de vigyázva-vigyázzon a zsidó miniszter.

Benjamin Disraeli, a későbbi lord Beaconsfield, igaz, minden alkalommal hangoztatta zsidó származását. Csakhogy rajta nem is maradt más, mint a származás, míg Luzzatti zsidó maradt mind e mai napig. Pyramidális dolog ez, szent atyám. Oly nagy dolog, hogy ránk, magyar zsidókra is kihat. Kihat az egész világ zsidóságára. Ha ma még nem is érezni a hatását, de az el nem maradhat. Egy nagy multu és ma is nagy jelentőségű kulturország politikai vezére, első államférfia jó időn át zsidó ember volt és az ország igen jól érezte magát vezetése mellett. Még egyszer mondom, kiválóan nagy dolog ez. Lehetetlen, hogy hatása előbb-utóbb ne mutakozzék. Ezen a hatáson nem akarhatt rontani Luzzatti, azért ilyen begombolódzott minden zsidó ügy iránt.

— Fényesen védi Luzzatti zsidóságát, szólott elszontyolodva a florenzi főrabbi, — holott bizonyos, hogy ő közelében sem jár ilyen gondolatoknak. Nincs benne zsidó érzés, idegen neki a zsidóság, eljárásának ez a magyarázata.

— Lehet, főtisztelendő ur, hogy én csak azért védem, mert Ön támadja. Lehet, hogy azért védem, mert az Ön támadása rosszul esik nekem, ki eddig árnyoldalairól nem hallottam, Luzzattiban a legújabb zsidó történelem ragyogó alakját láttam és sajnálom, hogy kritikája homályt vet rá. De az is lehet, a végek végén minden lehet, hogy igazam is van, s hogy miniszterelnököket helyesen ítélt meg.

— Ki van zárva, szólott nagy határozottsággal a florenzi főrabbi. Elmondok önnek egy esetet és belátja, hogy ki van zárva.

Tudja, hogy a falasák érdekében internacionális bizottság alakult, melynek elnöke én vagyok. Itáliába helyezték a mozgalom központját, mert legtöbbet innen tehetünk. Az Abessziniába belenyúló nagy Erytraea tudvalevőleg olasz birtok, olasz adminisztrációval és olasz katonákkal. Abesszinia külföldi összeköttetései is tulaj-

donképen az olasz Eryraean keresztül vezetnek. Ha tehát európai emberek valami akciót akarnak Abessziniában, ebben leginkább az olasz diplomácia lehet segítségükre, mintahogy az olasz diplomácia az Erytraean át, mely Abessziniának kapuja, el is ronthat mindent, amit az európaiak Abessziniában inszcenálni akarnak, ha ez neki ellenére van. Az Abessziniában élő fekete zsidó törzs megmentésére tehát első sorban az olasz kormány jóakarata volt szükségünk s én első sorban erre számítottam. Mondhatom, folytatta kipirultan a főrabbi, hogy akárki lett volna a kormány feje, nagyobb segítségükre lett volna, mint volt a zsidó Luzzatti. Kijelentette előttem, hogy nem avatkozik semmiféle felekezeti akcióba. És mikor én ezzel szemben vallására hivatkoztam, azt felelte, hogy az ő vallása Itáliának boldogulása. Elismerem: gyönyörű szavak, csak-hogy van az embernek felekezete is. Luzzatti erre azt jelentette ki, hogy az ő felekezete az elnyomottak gyermekei. „Tehetek valamit üldözöttek érdekében: szivesörömet, felekezeti célokért: semmit sem.”

Nem tehettek róla, de a rabbi-madzsore előadása nem tudott meggyőzni. Én Luzzatti kijelentéseiben a zsidó voltánál fogva kétszeres vigyázatra utalt, bölcsen körültekintő államférfiu beszédét látom csak. Meg vagyok győződve, hogy ugyanígy nyilatkozott volna Luzzatti, ha az újabb időben különösen az abessziniai fekete zsidókra vadászó térítő társaságok fordultak volna hozzá, hogy segítse őket abban, hogy a falasák közt nagyobb eredménnyel téríthesse nek. Azt mondta volna nekik, amit a zsidóknak mondott, kik azt akarták tőle, hogy segítse őket abban, hogy a falasákat a térítők ellen eredményesen megvédhessék: azt mondotta volna nekik, hogy felekezeti ügyekbe nem avatkozik.

Kezébe adta különben a firenzei rabbi-madzsorenak a kulcsot. Népiesen szólva, a szájaiba rágta, mit kérjen tőle. A zsidókért qua zsidókért nem tehet semmit, de tehet az üldözöttekért, kik, mint mondotta, az ő felekezetét alkotják. De hisz akkor bennmaradt felekezetében, csak más nevet adott neki. Üldözöttek felekezete, zsidók felekezete: nem egy ez a kettő?

Chasz dai ibn Sapruthoz, vagy Sámuel ibn Nagdidlához, kik nemcsak kalifájuk első miniszterei, de a zsidóság fejei is voltak, Luigi Luzzattit hasonlítani természetesen nem lehet. De a kised és rövidéletű pyrenneusi kalifátust sem szabad összevetni az őskorba nyúló, ma is az egész világra hatalmas vonzóerőt gyakorló nagy Itáliával. És Kordova sem téveszthető össze Rómával.

Luzzatti miniszterelnöksége nem belső vallási

zsidó szempontokból fontos. De általános zsidó-történelmi magasságból nézve, a diaspora történetének egyik legérdekesebb lapja lesz, melyen az olvasható majd, hogy míg rövidlátásuak és szükkeblűek a zsidót mint inferioris fajt tárgyalták, egyik európai nagyhatalmat, a mivelt Nyugat virágát, a csodaszép Itáliát zsidó államférfiu vezette és nem csak tényleg, de formaliter is, mert miniszterelnöke volt az országnak. Előbb genialis kereskedelmi politikájával tett nagy szolgálatokat hazájának és mikor királya miniszterelnökké nevezte ki, megmutatta, hogy az általános politika térein sem kevésbé kiváló. Kormányzása alatt Itália a fejlődés és virágzás korát élte és még a pártközi harcok is, mintha élüket veszítették volna.

Ki ad hitelt ezután az inferioris fajról, vagy a zsidók kártékonyágáról szóló, gonoszan kitalált, badar mesének?

Igenis, Luzzatti miniszterelnökségével a legújabb zsidó történelemnek mód fölött érdekes részlete záródik le. Amit tartalmaz, becsületére válik a zsidó fajnak, melynek Luigi Luzzatti immár egyik fegyverévé vált gyalázói, lekicsinylői visszaverésére. Amit az itáliai zsidó papok hibául rónak föl neki, mint hazafinak csak becsületére válik. Szeretném, ha tudomást vennének a sovínista olaszok az olasz patriotizmus szempontjából gyönyörű mondásáról: az én vallásom: Itália boldogulása. Ilyen elvekkel kormányozta hazáját a zsidó államférfiu. Ne feledjük, hogy e kormányzás napjainkban történt, hogy Luigi Luzzatti miniszterelnökségének a tanui voltunk.

Glosszák a hétről.

□ Népszámlálás volt és ennek a népszámlálásnak az eredménye sehogyse kvadrál azokkal a várakozásokkal, amiket hozzáfűztek. Azt hitték, hogy a magyarság, vagy közelebbről: Magyarország lakossága mégis csak megszorodott annyival, amennyit a statisztika megkíván tőle. Bevalljuk, hogy nekünk még egy külön várakozásunk is volt. Mi azt hittük, hogy legalább ötmilliónyi pluszt fog a népszámlálás felmutatni, azokból a zsidókból, akik tíz év óta Galiciából bevándoroltak. Hiszen rettentő sok ilyen jött be, mi legalább állandóan ezt olvastuk az illetékes lapokban és legutóbb még a népszámlálási eredmény közzététele előtt Huszár Károly zokogott a Házban arról, hogy micsoda irtózatoss zsidó-özön zarándokol be hazánkba a vereckei szoroson által. Hát nem. Magyarország csak nagyon gyéren szaporodott, sőt még az ittlakó zsidók se mutatkoztak elég szaporáknak, holott ezt is mint vétküket volt alkalmunk olvashatni nagyon sokszor. Egy ilyen zsidó bejön, gyorsan megházasodik és tíz év alatt tíz gyereke szü-

letik (ha ikrek is nincsenek köztük) és aztán elfoglalja a falut, a várost, a vármegyét, Budapestet, minket. Ugy látszik, ebből nem lehet sok igaz. Mert ha igaz volna a statisztikusok (akik nem vallás szerint mérik az embert) nem zokognának olyan keservesen. De zokognak. Mert jönnek ugyan zsidók Galiciából, de aligha többen, mint ahányan Hamburgon és Fiumén át kivándorolnak. Ahogy magyar is elég születik itten, csak az a baj, hogy beéri a születéssel. Meghalni inkább Amerikában hal meg.

*

A pápai szék hatalma megtört az orosz birodalom erején. Furcsán hangzik ez a mondat. Jelenti azt, hogy csak azok a pápai rendeletek lesznek érvényesek az oroszországi katolikusokra nézve, amiket a cár engedélyez. A pápa ugyan csalhatatlan, de amit az orosz cár másképp vél, arra nézve — orosz területen — csatlódni fog őszentsége. A pápai szék hatalma? Igen, ez egy egészen furcsa dolog. Ilyen hatalom tudniilik egyáltalán nincs. Csak addig van, amíg az emberek elhiszik, hogy van. Mihelyt kimondják, hogy nincs, akkor valóban nincs is. Ezért találok nevetségesnek azokat az újsághireket, amik a pápának egyik vagy másik állammal való harcáról számolnak be. Harc? Hogyan harcolhat a pápa? És kell-e a pápával harcolni? Abban a pillanatban, mikor valaki, vagy valamely állam nem vesz tudomást a pápáról, azonnal vége a pápai hatalomnak, vége az egész vatikáni kérdésnek. Az emberek azonban restek (mindig is azok voltak) és nem merik, vagy nem akarják ezt végiggon-dolni. Lényegében a pápa a legártatlanabb hatalom a világon. Mégis az ő nevében történik a legtöbb erőszakosság a világon, képzelt hatalmának kiterjedtsége miatt. Vilmos császár csak a saját országára nézve lehet erőszakos, vagy különködő. A határon túl már nevetnek az emberek rajta. A pápa számára ellenben nincsenek határok. Ő ül egy városban, amelyben nem hallgatnak rá és parancsol olyanoknak, akik egyáltalán nem engedelmeskednek. Hogy van ez? S mért csak akkor vesszük ezt észre, mikor Oroszország nem veszi észre a pápát és ezzel a legegyszerűbben elintézte őt? Milyen szép és szimpla lehetne a világ, ha engednék olyannak lenni, amilyen csakugyan...

*

Látom, hogy a Pécsi Újság keresztes hadjáratot hirdet e lapok ellen, azért, mert e hasábkokon azt írták, hogy ki kell csavarni a klerikalizmus nyakát, ahogy Franciaországban kicsavarták. Persze, ezért még nehéz lett volna hadbamenni. De a kis vidéki fekete egyszerűen odacsavarintja a dolgot, hogy mi a katolicizmusnak óhajtjuk a nyakát kicsavarni. Magyarázzuk el, hogy katolicizmus nem klerikalizmus, sőt egészen más valami? Hogy a kettő ellentmond egymásnak? Hogy valaki tiszteltben tarthatja az egyiket, anélkül, hogy a másikat is tisztelnie kellene? Sőt, épen a katolicizmus barátai nem rokonszenvezhetnek a másik — izmussal, mert az tönkreteszi az egyiket. Lehet, hogy ez Pécsen mindegy.

Lehet, hogy minden lehet. De mi azért mégse hagyjuk kiírtatni magunkat a katolikus Magyarország által, azért a bűnünkért, mert a klerikális Magyarország ellen van kivetni valónk. Igenis van. És igenis, nem fogjuk ezt elhallgatni s előre tudjuk, hogy a katolikusok ezért nem fognak haragudni, csak a klerikálisok. Azoknak a haragjáért pedig mi nem fogunk haragudni. Mert nemcsak a barátai, hanem az ellenségei után is nagyon jól meg lehet ismerni az embert.

*

Ébert András besztercebányai segédlelkész nem volt hajlandó letenni az antimodernista esküt s ezért kitették a talárját az Egyházból. Ebben nem az a fontos, hogy ezek szerint már minálunk is le kellett tenni ezt az esküt, amiről a nyilvánosság nem tudott és nem is a lelki küzdelmek, amiken Ébert András átment, vagy a gyötrelmek, amiken átvitték, hanem egy mondata Ébert Andrásnak, amit az interjuvoló újságírónak mondott. Hogy a többi papok letették az esküt, mert, mit tehettek volna, hiszen szegény családos emberek, akiknek a gyerekeikről kell gondoskodniok. Gyerekeik? Érdekes. Gyerekeik? Ó, szent cölibátus.

Ami sajnós.

A Hangya-szövetkezet hivatalos lapjában eldicsekedett a nagyecsed-i szövetkezet egyik tagja, hogy micsoda nagy fejlődés és haladás mutatkozik az ő intézményükben. Dec. 31-ikén még a virágzó szomszéd-boltot is becsukták és azóta csukva van. Szóval a legfőbb eredmény a tönkre tett bolt. Ezt Hangya vagy nem-Hangya-szövetkezeteknél nem bánják ugyan, de afölött még a nagyecsed-i diadal hírnöke is szükségesnek látta szánakozó érzelmeit juttatni kifejezésre, hogy a becsukott bolt — „sajnos, keresztény bolt volt.” Szóval a keresztény bolt becsukódása legalább „sajnos”, de a zsidó bolté valóságos káröröm.

Igen-igen csuf vonása ez a szövetkezeti mozgalomnak. A keresztény felebaráti szeretet és az altruizmus a tönkre-tett keresztény existenciát legalább megsajnálja, de a zsidó kenyérkereső és családfentartó számára ennyi jóindulata sincs. Az így föllebentett fátyol alól megdöbbenő határozottsággal rajzolódik elénk az a kiméletlenség, hogy úgy mondjuk, gyűlölet, amelylyel a szövetkezeti mozgalom, még ha nem is választ kifejezetten felekezeti jelszavakat, a zsidó boltosokra magát ráveti. De a kiméletlenség és a gyűlölet rossz tanácsadó. Igazán nem tehet róla, ha közben a saját husába is belevág és kimélni kívánt keresztény-existenciákon gázol keresztül. Mert keresztül gázol. Számos előzője után ott a nagyecsed-i példa. Ott is bizonyára nem a keresztény boltos ellen szállottak hadba, csak costs, was costs, a zsidó boltost akarták letörni. Lehet, hogy azt is letörték. De hogy akaratuk vagy szándékuk ellenére a keresztény boltost vesztébe taszították: az egészen bizonyos. Maguk konstatálták.

A szövetkezetekkel nyakló nélkül való hadakozás idevezet. Sem gazdasági célszerűség, sem szociális érdek

nem képes utjainak gátat vetni, noha a bemondott, a fennen hirdetett jelszó éppen e két szempont volna. De az alakoskodás, az álság, a kétszínűség és hamisság mégis megboszulja magát. A szövetkezetek az élvezett sok kedvezmény és kiváltság ellenére sem hosszú életűek. Négy-öt év egy igen nagy részükkel beadatja a kulcsot, amiről sem olyankor nem szoktak beszélni, ha „keresztény” jelzővel ékeskedő szövetkezetet alapítanak, sem olyankor, amikor a Hangya gyűjtő-fogalom alá vont szövetkezetekről kürtölik világgá a nagy diadalt, hogy megszületett az — *ezredik*. De persze csak a szövetkezeti eszme heroldjai merülnek mély hallgatásba olyankor, amikor a károkról, nem csak a zsidó és nem zsidó boltosoknak, hanem az *oh nép*-nek okozottakról is beszélhetnének. Ellenben tessék csak megkérdezni a szövetkezeti áldásokkal már egyszer megnyomított népet, a leégetteket, vagy az olyan még le sem égetteket, akik közt a rutén papok vagy más hasonló jók által alapított fogyasztási szövetkezetek révén az évi pálinkafogyasztást, a korábbi szövetkezettelen állapotokhoz képest, négy-ötszörösre sikerült fölemelni: mit mondanak azok?

Ilyenre az urak nem kaphatók, noha az éremnek nemcsak az egyik oldalát kell ismerni, hanem a másikat is. Enélkül az értékről igazságos ítélet nem alkotható. Már pedig, aki valamely gazdasági intézménynek a kurrens értékét akarja megállapítani — és gazdasági kérdésekben másként lelkiismeretesen állást foglalni nem volna szabad — annak nem elég ha a favorizált intézménynek csak hasznait és előnyeit vizsgálja, hanem a kárait is számba kell vennie. Ez a kötelesség még inkább előtérbe jut akkor, amikor az ember mások számára, mások terhére és kockázatára akar oly gazdasági vállalkozást létrehozni, aminőnek a szövetkezetek tekinthetők. De legkiválóképpen nem szabad elmulasztani a teljes és tökéletes tájékoztatást oly esetekben, amikor jóhiszemű, járatlan, az „urak” szavának föltétlenül hiteltadó jámbor népet akarja valaki a szövetkezeti vállalkozás hiveiül megnyerni. A kereskedőnek, aki rejtett hibával adja el az áruját, visszalökik azt; sőt a gazdát is felelősségre vonják, ha eladott élő jószágának észre nem vehető bajait elhallgatja. Törvény és jogszokások védik így a vevő érdekeit. De a nemzeti és az országos kaszinó kényesebb erkölcsi felfogásu tagjainak égise alatt, szegény, földhözragadt, magukkal jótéhetetlen minden rendű és rangu uraknak és parasztoknak szabad, sőt érdem is, dicsérő dolog úgy varrni a nyakukba a szövetkezeteket, hogy nyílt és rejtett hibáikról szó se essék, ellenben a konkurenséről — uram bocsá' — annál több.

Ha kereskedő csinál ilyesmit és mint a cigány tuldicséri a maga lovát, az tisztességtelen versenyt követ el. Még nálunk is megbüntetik érette az ipartörvény alapján. De a szövetkezeteket tuldicsérni a konkurens rovására: uri foglalkozás, mely, miként a mezőgazdasági munka általában, az ipari és kereskedelmi foglalkozásokkal egyenlő megítélésben nálunk nem részesíthető.

Pedig hát a szövetkezeti defektusok — hogy a néhai Viola-féle keresztény fogyasztási szövetkezettől kezdve, a Zichy grófok berántásával működött gabona-értékesítő vállalatig és a felvidéki szesztemelő szövetkezetekig szereplő honiakról ne is szóljunk — nem éppen ismeretlenek. Éppen most tárgyalták le az e fajta karintiai klerikális alapítások dolgát, amelyekkel kolostorba kergettek egy érseket, az igaz, hogy az is Kohn és Amerikába zavartak egy gründoló katolikus papot, bár való igaz, hogy az meg Weisz névre hallgat. De hát nem minden Kohn és Weisz zsidó. Glattfelder névvel nálunk is akadnak püspökök, akik nem zsidó boltosok, tehát ha összetörnének, sajnálatra méltóak volnának és névnapjukon még foglalásokkal sem volnának zavarhatók, amint az Ausztriában Kohn érsek esetében a minap megtörtént.

Azonban a kérdésnek nem erről a jobb szárnyáról akartunk itt beszélni. Csak arra akartunk rámutatni, hogy a zsidómentés Karintiában is megszülettek a népboldogító szövetkezetek, amelyeknek sírfömliratát az államügyész a héten mondotta el ilyeténképpen:

Országunk Karinthia a mai vádlottak lelkiismeretlen viselt dolgai következtében az utóbbi években *több millió koronával lett szegényebbé*. Ez a veszteség országunkra nézve annál nagyobb *nemzetgazdasági szerencsétlenséget* jelent, mert magában véve szegény ország vagyunk. A *romlás*, amit a vádlottak idéztek elő, így más hatástól is rettegővé tesz bennünket: attól, hogy *egész Karinthia hitele megsemmisült*. Az esküdtek ítéletétől függ, hogy lehet-e a jövőben Karinthiában ily csalásokat büntetlenül elkövetni.

Az esküdtek — mi telhetett tőlük — kimondották, hogy a jövőben ilyen csalásokat büntetlenül elkövetni nem lehet. Igazmondásuk alapján Monsignore Kaysert, aki pedig a végtárgyaláson is azt jelentette ki, hogy az esküdtek marasztaló ítéletét csak saját *felebaráti szeretete* utolsó áldozatának tekinthetné, két évi súlyos börtönre és társát Paleset — *hamis bukásért* 6 hónapi súlyos fogházra ítélték. De az ítéletet előre, a defektusok elkövetése előtt, alkalmazni jobb lett volna. Akkor a szegény ország nem lett volna több millióval szegényebb, a nemzetgazdasági szerencsétlenség nem szakadt volna a nyakába és az ország hitele sem semmisült volna meg.

A nagy szövetkezeti dáridók közepette elkerülhetlenül szükséges az ilyen „mene tekel”-ekre is rámutatni. Ezek letagadhatlanok. Nem csak a zsidó és a keresztény bolt, hanem a szövetkezetiek is becsukódnak. De ha becsukódnak, akkor egy község és nem egy-egy ember, vagy család romlását jelentik, hanem százakét és a községek százaiból országrészekét.

Ez az, ami sajnós, sőt kétségbeejtő olyankor, amikor egy-egy zsidó bolt becsukódása öröm s a népjólétért hevülő szíveket csak az tudja megmozdítani, ha a szövetkezet-alapító munkálatoknak egy-egy keresztény boltos is áldozatul esik.

Komáromi Sándor.

כשר Mindennemű kakao, csokoládé és cukorkák ritus szerint készítelnek a főtisztelendő győrszigeti orthodox rabbi felügyelete mellett

SCHMIDL L. gyárában
GYÖRÖTT.

H I R E K.

— **A pesti chevra kadisa** a múlt héten vasárnap tartotta alakuló közgyűlését Laudon-utcai székházának második emeleti nagy termében, mely ez alkalommal csaknem egészen megtelt. Az egybegyűlteket a választásokat vezető bizottság elnöke *Ehrlich G. Gusztáv* köszöntötte. A jegyzőkönyv hitelesítésére *Links Ármin dr.-t.*, *Fischer Lajos drt.*, *Widder Mórt* kérte föl. Ismertette az előzőleg megejtett képviselőtestületi választások eredményét, a jelenlegi gyűlés célját. Elmondta, hogy a kandidáló bizottság az elnöki tisztségre egyhangulag újra *Winterberg Gyula* udv. tanácsost, az egyesület felvirágoztatóját ajánlja; hogy az elhunyt alelnök helyét egyelőre betölteni nem kívánja; hogy az üresedésbe jött egy előjárói helyre *Bródy Józsefet* jelölték, akinek családi tradíciói az emberszeretet terén ismeretese s aki felekezeti közügyeinkben eddig is szívesen vállalta a munkát; hogy a másik három előjárói helyre az eddig is kitűnően bevált előjárókat: *Adler Gyulát*, *kemenesmihályfai Deutsch Antalt* és *Lindenbaum Mórt* ajánlja. A választmányban, mondotta továbbá, 24 tag lesz választandó. Ezek közül öt, névszerint *Eulenberg Salamon dr.*, *Freund István dr.*, *Fröhlich Miksa*, *Horner Samu*, botfai *Hüvös József dr.* ujak, a többiek eddig is ily minőségben teljesítettek hasznos szolgálatokat.

Utána *Grauer Vilmos dr.* hitk. előjáró szólalt föl. Méltatta *Ehrlich G. Gusztáv*nak a választás vezetése körül tanusított tapintatos eljárását, köszönetet mondott érte s azt indítványozta, hogy mivel a megválasztásra ajánlottak mindnyájuk bizalmát bírják, azt sokszorosan kiérdemelték, a választást megtisztelő formák közt kell megejteni. Az alapszabályok erre megadják a módot, amennyiben nem kívánják a szavazást, s az akklamációval való választást is megengedik. Szavait általános helyeslés követte, az elnöklő *Ehrlich G. Gusztáv* pedig, miután konstataulta, hogy *Grauer Vilmos dr.* javaslata elfogadtatott, megválasztottaknak jelentette ki a következőket:

Elnök: *Winterberg Gyula*.

Előjárók: *Adler Gyula*, *Bródy József*, *Deutsch Antal*, *Lindenbaum Mór*.

Választmányi tagok: *Bánóczi József dr.*, *Baumgarten Lajos*, *Eulenberg Salamon dr.*, *Feleki Béla dr.*, *Freund István dr.*, *Freund Vilmos*, *Fröhlich Miksa*, *Gomperz Károly*, *Grauer Vilmos dr.*, *Grünbaum Miksa*, báró *Hatvany-Deutsch József*, báró *Hatvany-Deutsch Sándor*, *Herzfeld Zsigmond*, *Horner Samu*, botfai *Hüvös József dr.*, *Kohn Arnold*, *Kohner Adolf dr.*, *Kohner Henrik*, *Lichtschein Mayer*, *Links Ármin dr.*, *Mauthner Adolf*, *Popper István*, csepeli *Weiss Manfréd*, újpesti *Wolfner József*.

Ennek megtörténtével *Eulenberg Salamon dr.* vezetésével bizottságot küldöttek az újra megválasztott elnökért és az előjárósági tagokért. Ennek tagjai voltak: *Bacher Vilmos dr.*, *Tsuk Sándor*, *Kohn Arnold*, *Popper István dr.*, *Schön Ignác*, *Feleki Béla dr.* A választottakat, mikor a bizottság kíséretében a terembe léptek, zajos éljenzéssel fogadták. Ennek lecsillapultával *Ehrlich G. Gusztáv* lelkesen köszöntötte az elnököt, úgy aposztrofálta, mint akinek irányítása mellett a hatalmas vallásos testület nem remélt virágzásnak indult s mint aki igaz zsidó szeretettel, igaz zsidó szellemben intézi majd a jövőben is ügyeit. Megemlékezett a volt előjárók eddigi érdemes munkásságáról, mely erős támogatót nyer az új előjárósági tagban.

Nagy tetszéssel fogadott szavaira *Winterberg Gyula* udv. tan. felelt. Megköszönte a meleg és benső elismerést, melyben része van s ami a jövőben munkára ösztönzőjük lesz.

A maga és társai nevében hálát mondott a választást vezető bizottságnak, mely olyan embereket javasolt a chevra kadisa élére állítani, aminőkre szüksége van. *Bródy Józsefet* mint új embert üdvözölte körükben. Azután a chevra kadisa programjáról beszélt, ami nem más, min a jó háziasszonyé és anyáé. Csöndben, elvonulva a világ zajától, tesz-vesz, nyugodtan viselve gondját a háznak és okosan vigyázva a ház jólétére, tekintélyére és méltóságára. A chevra kadisa munkája olyan, mint a mozaikmunka. Képét ezer meg ezer szögecskéből rakja össze, jól meggondolt módon, jót akaró belátással hozzáértő kéz. Az évek folyamán így alakult ki belőle a szelid, harmonikus, összeillő szinekből álló eredmény, amivel mindnyájan meg lehetünk elégedve. Az emelkedettség órájában megemlékezett hirtelen elhunyt elnöktársáról is. Mióta elhunyt, négyszer parentálta el. Először az előjáróságban, azután a ravatal mellett, 3 nappal ezelőtt a választmányban s most a közgyűlésen. De most is csak igaz szívfájdalommal tud róla szólni. Tudatta, hogy a nevére az egyesület 5000 koronás alapítványt létesített, melynek kamatait halála napján érdemes szegények közt fogják kiosztani. Miután még minden jót kívánt munkatársainak, nagy tetszés közt befejezte beszédét.

Végül még fölszólalt *Fischer Lajos dr.*, aki azt indítványozta, hogy *Winterberg* elnöknek *Weisz I. Manó* alelnök ravatalánál mondott beszédét, melyet nem hallott ugyan, de az Egyenlőségben olvasott, értékére való tekintettel és a kegyelet okából is iktassák az egyesület jegyzőkönyvébe. Javaslata elfogadták s evvel a közgyűlés véget ért.

— **Adományok az izr. patronage új intézményei javára.** Az a fölhívás, melyet *Székelly Ferenc* udv. tanácsos, a patronage-egyesület érdemes elnöke tett közzé, utat talált az áldozatokra mindig kész zsidó szívekhez. Országszerte méltányolják a célt, mely a fölhívásnak életet adott. Mindenki, tehetős és az anyagiaknak csak szerény eszközeivel rendelkező, igyekszik a maga részét kivenni abból a teremő munkából, amely a magyar zsidóságnak két új intézményét akarja a bűnöző gyermekek megmentésére létrehozni. Mult heti kimutatásunk óta, mely 5474 K-ról szólt ismét több, 1871 K gyűlt be és ajánlatotott föl, úgy hogy a 100,000 koronányi szükségletből 7345 K fedezettnek látszik. Ez persze még mindig távolról sem elég, de hiszen a gyűjtés csak most indult meg s eredményei még nem folyhattak be, nem is lehetnek mind ismeretese. Az újabb befolyt adományok a következők: tatai *Gold Zsigmond* 200 K, *Leveleki Árminné* 300 K, ifj *Lichtstein Samu* 200 K, *Richter Béláné* (Abony) 200 K, dr. *Révész Dezsőné* gyűjtése purimkor 290 K, a *Klein J. D.* tisztikara 83 K, *Pick Hugó* és neje 25 K, a jászvidéki takarékszövetkezet (Jászakisér) 20 K, *Wassermann M.* 10 K, *Gabonabank rt.* (Bpest) 5 K, *Haas Herman* (Rarosiúlyad), *Medgyes József* (Bpest) 2 K, *Béla Henrik dr.* (Beregszász) 1 K. Ezenkívül *Widder Mór* ivén jegyeztek 530 koronát, még pedig a következők: *Somlyó Mór* 200 K, *Widder Mór* 200 K, *Büchler Mór* 10 K, *Miklós Jenő* 10 K, *Kádár Miksa* 10 K, *Gomperz Emil* 10 K, *Österreicher Ödön* 10 K, *Rothmann Ignác* 10 K, *Adler Gyula* 10 K, *Pető Mór* 10 K, *Nemes Hugó* 10 K, *Radványi Izsó* 10 K, *Fried J.* 10 K, *Gomperz Oszkár* 10 K, *Deutsch Sándor* 10 korona.

— **30,000 korona.** *Grünfeld Jakab* a székesfehérvári hitközség elnöke, aki filantrópiája révén immár országos hírnévre tett szert, ismét nagy és nemes cselekedettel vonja maga felé a figyelmet. A székesfehérvári tuberkulózis ellen védekező egyesület *Lujza* szanatoriumának fölépítésére 30,000 koronát adományozott s így lehetővé tette az intézmény létrejöttét. A székesfehérvári helyi lapok e miatt most nagyban ünneplik.

— **A Ferenc József-rend középkeresztje.** Haraszi *Jellinek* Henriket a király a Ferenc József-rend középkeresztjével tüntette ki. Nem vállalati, vagy egyéb ismert közéleti tevékenysége révén szerzett érdemeit jutalmazta ezzel, hanem a pénzügyi igazgatás szolgálatában — a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adókövetése körül — kifejtett munkásságát méltatta vele, mint ezt a királyi kézirat határozottan megjelöli.

— **Amiben a bíróság nem tud ítéletet mondani.** Egy kóserházi pör folyt le most Londonban, mellyel a lapok napokon át foglalkoztak és amelynek a vége az lett, hogy a bíróság kimondta: nem tud ítéletet mondani. És nem is mondott, hanem elbocsájtotta a feleket ítélet nélkül. A pör szubsztrátuma röviden ez: Egy mészárszék-tulajdonos kóserhust árult, anélkül, hogy erre a chief-rabbitól koncessziója lett volna. Megjelent erre két zsidó-lapban egy nyilatkozat, mely intette a hiveket, kik kóserhust akarnak vásárolni, hogy abban a mészárszékben húst ne vegyenek, mert az a hús nem kóserhús. A mészárszék-tulajdonos beperelte ezért a két lapot becsületsértésért. A bíróság belement a bizonyítási eljárásba, de ennek folyamán olyan gabalyodás támadt, hogy a bíróság tökéletesen elvesztette tájékozódó tehetségét. Először megállapította, hogy a londoni mészárszékeknek csakugyan nem szabad kóserhust mérni a főrabbi hechserje nélkül. És arra, aki magát ezen tulteszi, joga van a rabbinátusnak kimondani azt, hogy a hús, melyet elad, nem kóserhús. Eddig rendben volna a dolog. A két újságot ugyanis ezek után annak rendje és módja szerint föl kellett volna menteni. De belement a bíróság annak vizsgálásába is, *csakugyan nem kóser-e az a hús* és arra az eredményre jutott, hogy kóser, nagyszerűen kóser, még kóserrebb a koncessziós mészárszékek húsánál. A mészárszék-tulajdonos elismert jámbor metszőt alkalmazott; az állat levágása és húsának megvizsgálása körül úgy jár el, ahogy a szabványok követelik, a felügyelet sem hagy kívánni valót, amit megbízható tanukkal állapítottak meg és amit nem tagadott a támadó két lap sem. A megsértett mészárszék-tulajdonos tehát kóserhust árult. A dolgot ennél fogva így is lehetett volna rendbehozni. A két lapot t. i. el kellett volna ítélni. Csakhogy a mészárosnak még sem volt koncessziója és aki a csif-rebe engedelmé nélkül kóserhust mér, annak a hús a nem kóser. — De miért? kérdezte a bíróság. Hát a rabbinátus hechserje teszi kóserre a húst? Azt felelték erre a szakértők, hogy nem, szó sincs róla. Az előírás szerint való levágás és a leírás szerint való szigorú húsvizsgálat, később a felügyelet, az elkülönítés és tisztántartás, mind szigorú szabványok szerint: ez teszi kóserre a húst. És megfelelt-e mindennek a sértett mészáros? — Meg, szoltak a tulsó szakértők. — A támadás tehát alaptalan? — A támadás jogos, mert a sértett mészárszékének a hús a nem kóser hús. Nem volt hechserje. Ezt a bíróság olyan érthetetlennek találta, hogy kimondotta, miszerint nem tud ítéletet hozni és a feleket ítélet nélkül bocsájtotta el.

Pedig a dolog elég egyszerű és csodálkozunk, hogy erre a bíróságot nem figyelmeztették. Az alkalmatlan húst nemde elkobozza a hatóság? Elkobozza, mert alkalmatlan. Da elkoboz a hatóság más húst is, mely nem alkalmatlan. Elkobozza pl. mert be akarták csempészni a városba, mert a sorompónál nem fizették le érte a kiszabott pennyket. Így van nem kóserhús, mert nem kóser és van kóserhús is, mely nem kóser, de csak azért, mert nem tartotta magát a mészáros a helyi határozatokhoz, melyek szerint kóserhust csak az mérhet, akit erre a főrabbi fölhatalmaz. A kóserházi rituáliák követelik, a koncessziót a hitközség érdeke. És ez utóbbi olyan fontos, hogy megsértése esetében a kóserhús, nem kóserhússá, alkalmatlanná, tilossá válik. Ilyen tilalom sok magyarországi hitközségben a

sechuté chuc tilalma. A beregszászi hitközségben pl. nagyon vigyáznak a kóserháziakra. Az ott kimért kóserhús föltétlenül kóser is. De ha Munkácsra viszik, tilossá válik, mert *sechuté chuc*-ból (künn vágottból) származik. Ha beviszik, megkárosítják vele a munkácsi hitközséget, melynek a kóserhús után fizetett adók egyik jövedelmi forrását alkotja és ez az érdek olyan erős, hogy az abszolút kóser dolgot nem kóserre képes átváltoztatni. A két újságnak joga volt tehát a nyilatkozat közzétételére. Jogos közérdeket védtek.

Sz. M.

— **A pesti orth. nőegyesület.** Azt igazán senki sem foghatja reánk, hogy a felekezetiünk kebelében létesült emberbaráti, jótékony alakulásokat pártszempontok szemüvegén keresztül néznők — ámbár pártszempontok a felekezeti közélet más megnyilvánulásai megítélésében sem vezetnek bennünket. Egynek tudjuk, egynek valljuk a zsidóságot s a szerint is ítéljük meg. Azt sem panaszkodtunk föl soha, noha jól tudjuk, hogy azok, akik a kongresszusi alapon szervezkedett pesti hitközség és intézményei, chevradisája és nagy nőegyesülete jótéteményeit igénybe veszik, tulnyomó nagy részben az orthodox árnyalathoz tartoznak. Ezek az intézmények keresztényekkel szemben sem válogatósak, annál kevésbé lehetnek ilyenek a konzervatív zsidósággal szemben. Orthodox részről azonban nem helyezkednek ily konciliáns alapra. Igen csattanós példáját szolgáltatja ennek a pesti orthodox nőegyesület. Ez az egyesület ugyanis igen szívesen látja a kongresszusi vagy haladó párthoz tartozó zsidó férjek asszonyait a tagjai sorában; a tagsági díjakat is örömmel sepri be és hozzátehetjük, hogy úgy ilyen tagok, mint áldozatkészségük szempontjából nagy szerencsével dolgozik. Az orth. nőegyesületnek sok kongresszusi pesti asszony a tagja és jól fizető tagja. Ez idáig rendben van, nincs is szavunk ellene. De már az nincs rendben, hogy az orth. nőegyesület, amely szívesen látja tagokul és fizetőkül a haladó pesti asszonyokat — sorompót állít eléjük akkor, amikor a *tisztségek betöltéséről van szó*. Az orth. nőegyesület ugyanis *sem aktiv, sem passiv választójogot nem ad a kongresszusi asszonyoknak*. Ezt is teheti, de csak úgy, ha tagokul és tagsági díjak fizetőiül nem fogadja el őket. Kötelességeket róni rájuk és a jogoktól megfosztani őket, az nem járja. Erre kongresszusi asszonyok nem adhatják oda magukat, annál kevésbé, mert ha orthodoxokat akarnak támogatni, erre a kongresszusi jótékonyági egyesületek is elég teret nyújtanak nekik.

— **A M. T. Akadémián** e héten jórészt zsidóhitű írók és tudósok szerepeltek. Hétfőn a *Goldziher* Ignác dr. udv. tan. elnöklete alatt tartott szakosztályülésen *Munkácsi* Bernát dr., az elismert kiváló nyelvész-tudós tartotta meg székfoglaló értekezését Hunfalvy Pálról. Munkácsi dr., ki tudvalevőleg a pesti hitközség tanfelügyelője, most lett az Akadémia rendes tagja. A következő napon *Bánóczy* József dr. referált a Teleki-díjról a bíráló-bizottság nevében. A nyertes dráma jelígis levelét felbontva, abból *Lenkei* Henrik, az ismert lírikus és drámaíró neve tűnt ki. *Lenkei* Henrik, mint az IMIT felolvasó-szakosztályának jegyzője, a magyar-zsidó irodalom felvirágoztatása körül is érdemeket szerzett.

— **Az „Egyenlőség” a bécsi tud. Akadémiában.** *Müller* D. H., bécsi egyetemi tanár, az ottani csász. akadémiának rendes tagja, ez intézetben Moabita-hamistások címén előadást tartott. *Blau* Lajos dr. a budapesti rabbiszeminárium tudós tanára, ki olvasta *Müller* professzor előadását, arra hívja föl a figyelmünket, hogy az Egyenlőség is idézve van benne, amennyiben „R. Akiba kiáltványa a Barkochba-féle szabadságharc ügyében” című *Blau* Lajos dról eredő s az Egyenlőségben megjelent cikkekre történik

benne hivatkozás. Ennek ötletéből a tanár ur azt az érdekes kérdést intézi hozzánk, hogy — „idézte-e már valaki a magyar tud. Akadémiában az Egyenlőséget?” Magunk is szeretnők ezt megtudni, nem az Egyenlőség, hanem a magyar tud. akadémia szempontjából.

— **Az Országos Izraelita Patronage Egyesület** folyó hó 26-án vasárnap Kecskeméten nagy gyűlést tart. Mivel Kecskeméten már van felekezetközi patronage egyesület, felekezetünk intéző körei azáltal, hogy a zsidó patronaget Kecskeméten megalakítják, nem akarván a felekezeti békét megbontani, elhatározták, hogy az izraelita patronage egyesület fiókját Kecskeméten nem alakítják meg, de nagy gyűlést hívnak össze, amelyen bejelentik, hogy az összes felekezeti testületek a patronage egyesületbe alapító tagokul lépnek be és felkérlik a hitközség minden számottevő tagját, hogy az egyesület tagjai közé sorakozzék.

— **Rabbiválasztás.** A szombathelyi hitközség, mely az üresedésben levő rabbiállására jelölt egyes papokra ismételt kísérlet dacára sem tudott megfelelő többséget szerezni, jövő április hó 2-ikán újra megkísérli az állás betöltését. Ezuttal a jelölt *Horovitz* dr. karánsebesi főrabbi. A hitközség tagjai most őt illetőleg ejtik meg a szavazást.

— **Ünneplés.** *Stark* Ármint, a lipótszentmiklósi hitközség elnöke, f. hó 13-ikán töltötte be születésének 70-ik évfordulóját. Ebből az alkalomból sokoldalú ünneplés tárgya volt. *Kiszely* Árpád dr. a vármegye főispánja személyesen üdvözölte. Rajta kívül számos küldöttség járt nála. Így a lipótszentmiklósi takarékpénztár igazgatósága, valamint tisztikara, amannak nevében *Balló* Lajos alelnök, emezében *Wolf* főkönyvelő üdvözölte benne az intézmény elnökét. A szeszfinomító és villamosmű részvénytársaság tisztikara, *Stark* Ármint, ki a vállalatnak alapítása óta alelnöke, *Neumann* Artur vezetésével köszöntötte. A hitközség nevében *Singer* József dr. alelnök, a hitközségi tanítótestület részéről *Fischer* igazgató fejezte ki szerencsekívánatait. A chevra kadisa, az izr. tápintézet vezetősége, az izr. nőegyesület szintén küldöttségileg fejezték ki tiszteletüket. A város vezetősége, több hivatal főnöke s a társadalom minden rétegéből igen sokan részint személyesen, részint írásban gratuláltak *Stark* Árminnak nagy napja alkalmából, ami mindannak a kifejezésre juttatója, hogy értékes munkásságát gazdasági téren, a hitéletben és a társadalomban egyaránt megbecsülik.

— **Új rabbi.** A nagyszöllősi hitközség f. hó 18-ikán tartott rendkívüli közgyűlésén a nagyszöllősi anyakönyvi kerület vezetőjévé és helyettes papjává *Kornitzer* József bilkei főrabbit választotta meg, aki *Klein* Pinkásznak a nagyszöllősiek főrabbijának a veje. A választás ünnepélyes formák közt folyt le s az új rabbi szépen köszöntö meg a hívek bizalmát.

— **A városi diszközgyűlés ünnepi szónoka.** Néhány héttel ezelőtt megírtuk, hogy Makó város képviselőtestülete az ottani zsidó hitközség főrabbiját, *Kecskeméti* Ármint dr.-t kérte föl, hogy március hó 15-ikén tartandó szokásos diszközgyűlésének ünnepi szónoka legyen. A főrabbi, ki úgy is mint szónok, úgy is mint író a magyar zsidóság legjobbjai közé tartozik, a hatóság megtisztelő bizalmának fényesen felelt meg. Az ünnepség a megyeház nagy szobájában folyt le, amely színültig megtelt lelkes közönséggel,

a város és megye intelligenciájával. *Kecskeméti* dr. a nagy nap eseményeit oly mély hatással méltatta a kritika eszközeivel, hogy beszédét a közönség éljenzése és tapsa többször szakította félbe. Végül kimondotta a diszközgyűlés, hogy a főrabbi ünnepi beszédét egész terjedelmében jegyzőkönyvébe iktatja és szétosztás végett kinyomatja.

— **Megsemmisített választás.** A verseci hitközség múlt évi dec. hó 29-ikén tisztújító közgyűlést tartott. A választást szabályellenességek címén megfőlebbezték. A Temesvárt székelő XXIII. községkerület elnöksége az ügyet megvizsgálta, a szabálytalanságokat megállapította s a választást megsemmisítette, egyben pedig utasította a hitközség vezetőségét, hogy a régi elnökséget engedje jogaiba visszalépni. Az új választást az fogja foganatósítani.

— **A budapesti VIII—IX. ker. izr. nőegyesület** 1910. évi működéséről szóló beszámolójában arról ad hírt, hogy a kerületben a nyomoruság enyhítésére: szerény erejéhez képest, minden telhetőt megtett. Szegény iskolás gyermekek közt téli lábbelit osztott szét és gyermeknépkonyhát tartott fenn, azonfölül 1697 K-t osztott ki pénzsegélyben. A tiszta bevétel 4557 kor. 03 f. volt, a kiadás 4384 kor. 33 f. A folyó évre 4482 kor. 31 f. bevételt irányoztak elő. A jelentés megemlékezik alelnöke, bold. *Szabolcsi* Miksáné elhunytáról, akiről a következőket mondja:

„Az év folyamán súlyos csapás érte egyetünket, legbuzgóbb és legagilisabb alelnökünk, *Szabolcsi* Miksáné, elhunytával. A megboldogult végtisztességén egyetünk testületileg megjelent és helyezett koszorút a ravatalra, mely fölött *Zahler* Emil dr. mondott bucsu beszédet. *Szabolcsi* Miksáné neve egyetünkben örökkön élni fog és emlékét, mely szívünkbe van bevéve, egy *Szabolcsi* Miksáné-alap létesítése fogja hirdetni.”

— **Az első magyar izr. betegsegélyző és temetkezési egyesület** a héten ünnepli meg fennállásának 50 éves jubileumát. Ebből az alkalomból f. hó 25-ikén, szombaton délelőtt 10 órakor saját imaházában (Akácfa-u. 12.) a pesti hitközség rabbijának, főkántorának és énekarának közreműködésével istentiszteletet, 26-ikán, vasárnap pedig szintén délelőtt 10 órakor az Erzsébetvárosi kör nagytermében (Royal szálló) diszközgyűlést tart. Itt eléneklik a Hymnust, bemutatják az egyesület 50 éves működéséről szóló jelentést, lesz ünnepi beszéd, arcképek leleplezése, bemutatják az 1910. évi működésre vonatkozó jelentéseket, megalakítják a tisztikart, tiszteletbeli tagokat választanak, letárgyalják az indítványokat s a Szóattal rekesztik be a gyűlést.

— **Aranylakodalom.** *Kiss* Dávid és neje szül. *Strasser* Róza a héten ünnepelték meg egybekelésük hatvanadik évfordulóját. Ugy *Kiss* Dávid, ki 1848-ban nemzetőr volt és most 88 éves, mint 81 éves hitvесе a legjobb egészségben és testi-lelki frissességben ünnepelték meg nagy napjukat, melynek alkalmából gyermekeik, unokáik és dédunokáik sereglették őket körül. Az örömapa egyik fia *Kiss* J. mérnök a budai hitközség egyik oszlopos embere, a másik *Kiss* Adolf pedig a budapesti ker. betegsegítő pénztár igazgatója. A gyémántlakodalmas pár frigyét *Kiss* Arnold dr. budai főrabbi újra megáldotta.

— **A losonci izr. hitközség** f. hó 12-én tartotta meg tisztújító közgyűlését. A nagy számban megjelent hit-

GOLDSCHIEDER Károly és Fia

Többszörösen kitüntetett
szalámi-, füstölthús-
és kolbászárú
különlegességek gyárat

Eladás nagyban és kicsinyben.

Budapest, VII., Nagydiófa-utca 24.

Eladás nagyban és kicsinyben.

Alapítva 1874

Szétküldés a bel- és külföld minden irányába, 5 kilogrammon alul is.

Telefon 11—28

községi tagok lelkes egyértelműséggel immár ötödikben *Schneller* Károlyt választották meg újra a hitközség elnökévé. Közfelkiáltással választották meg továbbá az ugyanolyan hosszú idő óta működő alelnököt, *Keszler* Lipót dr.-t is. A testvérhitközségeknek is megküldött, s a hitközség anyagi helyzetéről, tevékenységéről és terveiről tüzetesen beszámoló kitűnő elnöki jelentést, mely mintául szolgálhat, a közgyűlés tetszéssel és megnyugvással fogadta el. A benne foglalt javaslatra *Deutsch* Bertalan volt losonci, jelenleg budapesti lakost a hitközség örökös tiszteletbeli tagjává választották meg. Az előjáróság és képviselőtestület javaslatait mind megerősítette a közgyűlés, a többi között azt is, hogy a csak nem rég alkotott, de a Makay-regime alatt eredeti alakjából kiforgatott új alapszabályok lehetőleg mielőbb módosíttassanak.

— **A temesvár-gyárvárosi chevra kadisa** múlt heti évi közgyűlésén, a beszámoló és jelentések tudomásul vétele után, elnökké *Rosenthal* Márkus alelnököt választották meg. Választmányi tagok lettek: *Friedmann* Manó, *Tauber* Henrik, *Grünfeld* József, *Spitzer* Salamon, *Deutsch* Rezső és *Engel* Mór.

— **A temesvár-józsefvárosi hitközség Schattelesz** Mihály elnökle alatt a múlt héten tartotta meg közgyűlését. Miután az évi jelentéseket tudomásul vették, a választásokra került a sor. Ennek eredménye a következő: elnök *Löffler* Béla. alelnökök *Blum* Gyula és *Szamek* Adolf.

— **Az Izr. Magyar Irod. Társulat** az elmúlt napokban fényesen sikerült felolvasó estélyt rendezett *Aranyos-Maróton* az ottani *Stenkovits*-féle vendéglő nagytermében. A fővárosból lerándult felolvasókat, *Kiss* Arnold dr. és *Balla* Ignácot Verebélyen vagy husz tagból álló küldöttség várta. A felolvasó-terem színültig megtelt hallgatósággal, köztük a megye és város vezető férfiai, *Pintér* Károly apátplébános, a megye honorationai teljes számban. *Ardó* Sándor dr., hitk. elnök üdvözölte lendületes szavakban a felolvasókat. *Kiss* Arnold dr. „*Zsidó hősök*” című felolvasását, amelyben philosophiai szempontokból vezette végig hallgatóságát a zsidóság történetén óvatiószerű ünnepléssel fogadták. *Balla* Ignác három gyönyörű verse is igen nagy hatást ért el. *Silberfeld* Jakab dr., az aranyosmaróti főrabbi „Társadalmi problémák” címen olvasott fel megkapóan, érdekesen. Végül a megye ügyésze köszönte meg a felolvasóknak a nyújtott élvezetet. Bankett zárta be az ünnepséget, amelyen *Ardó* dr. köszöntötte a felolvasókat, *Silberfeld* dr. *Pintér* apátplébánost, *Kiss* Arnold dr. az aranyosmaróti lelkes közönséget, *Balla* Ignác a nőket stb. Hajnalig tartó tánc követte az aranyosmarótiak előtt felejtethetlen ünnepen. Az estén az „I. M. I. T.”-be ötven új tag iratkozott be.

— **A szolnoki chevra kadisa** f. hó 16-ikán tartotta tisztújító közgyűlését, melynek eredménye ez: elnök *Klein* Mór takarékpénztári igazgató, gondnokok *Schwarz* Mór és *Reiner* Béla, képviselők *Adler* József, *Deutsch* Adolf dr., *Fehér* József, *Kramer* Mór, *Kálmán* József, *Herzog* Sándor dr., *Krausz* Péter, *Weisz* Mór, *Vámos* Géza dr., *Ösztreicher* Lipót és *Ösztreicher* Dávid. Számvizsgálók: *Fekete* Vilmos dr., *Holczer* Vilmos, *Haas* József, *Szenes* Adolf és *Schwarz* Károly. Az új elnököt *Herzog* Sándor dr. üdvözölte. Tetszéssel fogadott beszéde után az elnök meghatóan mondott köszönetet a bizalomért. *Vámos* Géza dr. indítványára *Husz* Mórt, ki 18 éven át viselte a chevra kadisa elnöki tisztségét s e minőségében kiváló érdemeket szerzett, örökös tiszteletbeli elnökké választották meg.

— **Az iskola széttépése.** Sopronban az orthodox és a statusquo hitközség közösen tart fenn iskolát. Miután a zsidó iskolák helyzete most amugy is megnehezedett,

az orthodox hitközség elhatározta, hogy nem vesz részt a közös iskola fenntartásában, hanem maga létesít önálló, négy osztályos elemi iskolát. Akkor azután sem az orthodox, sem a statusquo hitközség iskolája nem fog boldogulni tudni. Tehát két iskola helyett egy sem lesz. Ezt akarják az orthodoxok?

— **A kisésti chevra kadisa** március hó 7-ikén tartotta rendes évi közgyűlését, melyen az évi jelentést és számadásokat tudomásul vették s a tisztviselőket csaknem kivétel nélkül újra megválasztották. A közgyűlést társasvacsora követte, melyen *Rosenzweig* Izidor az egyesület jegyzője köszöntötte a jelenlevőket, üdvözölte az új tagokat, méltatta a jótevőket s megemlékezett az egyesület elhunyt tagjairól. Ünnepi beszédet *Gutmann* Simon rabbijelölt, a rabbiképző növendéke mondott. A vacsora során gyász-kocsi beszerzésére 1150 koronát adományoztak. Ezt megelőzőleg is erre a célra 1200 korona gyűlt össze, a chevra kadisa elnöke, *Nemes* Izidor pedig a magáéból 1500 koronával járult a szertartásos kocsi beszerzési költségeihez.

— **Halálozás.** Jánoshalmi *Nemes* Marcellné, szül. *Steiner* Olga, életének 39-ik és boldog házasságának 22-ik évében hosszú és kínos betegség után f. hó 17-ikén meghalt. Elhunyt szerte a legmélyebb fájdalomt okozta és nagy részvéttel vasárnap délelőtt 10 órakor temették. A gyászszertartást *Lazarus* főkantor végezte énekkarával, *Hevesi* Simon dr. pedig megható gyászbeszédet mondott.

Klein Adolf, budapesti kereskedő, 62 éves korában f. hó 16-án hirtelen meghalt. Purimot még fiai és unokái körében töltötte és másnap a vigságot felváltotta a gyász. Az elhunyt agilitása révén városszerte ismert és kedvelt ember volt. Özvegye, három fia és egy leánya gyászolja.

— **Hymen.** *Komlós* Rezső, az újvideki ipar- és keresk. takarékpénztár főkönyvelője eljegyezte *Wertheim* Henrik leányát, *Ilonka* kisasszonyt ugyanott.

Grád Ignácnak a szabadkai hitközség templomelőjárónak leányát: *Iluskát*, *Hartmann* Frigyes budapesti magánhivatalnok eljegyezte.

— **Köszönetnyilvánítás.** Miután nem vagyok azon helyzetben, hogy mindazon igen tisztelt jóakaróimnak és barátaimnak, kik édes anyám elhunyt alkalmából jóleső, vigasztnyújtó részvételükkel körülvettek, egyenként őszinte köszönetemet kifejezzem, ezuton rovom le hálámat. Budapest, 1911. március 24. *Blücher* József.

RATIN.

— Patkány- és egérirtó bacillus „Ratin” fertőző betegséget plántál az illető állatfaj között és teljesen kipusztítja.

— A m. kir. állami bakteriologiai intézet véleménye szerint „Ratin” más állatra avagy emberre ártalmatlan.

— Prospektust ingyen küld „Ratin” Bakteriologiai Laboratorium vezérképviselesége, Budapest, Rottenbiller-utca 30.

Közgazdaság.

— **A Danubius hajó- és gépgyár r.-t.** Tolnay Lajos v. b. t. t. elnöklésével e hó 16-án tartotta évi rendes közgyűlését. A közgyűlés elhatározta, hogy a 899.522.01 K össznyereségből 182.737.93 K-t értékcsökkenési leírásokra, 75.000 K-t a tartalékalap gyarapítására, 45.628.37 K-t a nyugdíjgyesület céljaira és 510.000. — K-t $11\frac{1}{3}\%$ osztalék fizetésére fordíttassék, 15 593.68 K pedig új számlára vitessék át. Továbbá elhatározta a Ganz és Társa vasöntő- és gépgyár részvénytársulattal való egyesülést, Ganz és Társa — Danubius gép-, vagon- és hajógyár r.-t. cég alatt oly módon, hogy 25 darab Danubius-részvény ellenében 3 darab Ganz és Társa — Danubius-részvény, ezenfelül, tekintettel arra, hogy a Danubius üzletéve október 31-én zárult, 25 darab részvény után 5% -os kamat fejében 31.25 K készpénz lesz a bemutatónak kiszolgáltatva. A becserélt Ganz és Társa — Danubius-részvények 1911. január 1-től kezdve osztalékjogosultsággal bírnak.

— **A Magyar Vasuti Forgalmi Részvény társaság** a napokban tartotta Mándy Lajos nyugalmazott miniszteri tanácsos elnöklése alatt XV. rendes közgyűlését. A kocsibérleti üzletben az igazgatósági jelentés szerint a múlt évben általánosságban visszaeső irányzat mutatkozott, mindazáltal sikerült a társaságnak elhelyezni szabad kocsijait, ha részben mérsékeltebb árakon is. A társaság helyiérdekű és közuti vasutai örvendetesen fejlődtek. A debrecen—hajdusámsoni helyiérdekű vasutnak 42 kilométernyi folytatása Nyirbátorig most épül, míg a debreceni helyi vasut villamosra már átalakított üzeme legújabbán nyílt meg. A társaság villamtelepei a várakozásoknak teljesen megfeleltek, éppugy a külföldi alapítások is, melyek üzletmenete állandó fejlődést mutat. Az igazgatóságba Lederer Ágost, Simon József, Stögermayer Károly és Urbán Adolf, a felügyelő-bizottságba pedig Miskolczy Ferenc dr. és Török Aurél dr. választottak. Osztalékul az 1910. évre $13\% = 26$ korona fog részvényenkint kifizetett, mely Budapesten: a Wiener Bankverein magyarországi fióktelepe (V., Nádor-utca 4.) és Bécsben a Wiener Bankverein (I., Herrrengasse 8.) pénztáránál március 20-ától kezdve fölvehető.

Izraelita hitközségeknek 50 évig terjedő

törlesztéses kölcsönöket

a legelőnyösebb feltételek mellett kieszközöl Barna Miksa takarékpénztári igazgató, Mád.

* Megbízható orth. kóser és כשר של פסח kitűnő minőségű **egri borait** ajánlja *Binét Zsigmond, Eger*. Szállítás 50 litertől feljebb, kölcsönhordóban, utánvét mellett történik. A borok literje 56, 60, 64, 70 fillér.

* **Sürgős felhívás!** A jelenkor legjobb macosz-örlőgépeiről kérjen a teljesítendő képesség és a hajtóerő megjelölésével sürgős ajánlatot *Nay és Róna cégtől*, Budapest, V., Kálmán-utca 15. sz.

Orth. rabbi felügyeletével

☆ villanynyal sütött pászka ☆

megrendelhető

BLAU FERENCZNÉL, Hajduszoboszlón.

A szabadkai izr. hitközség előljáróságától.

Pályázat.

A szabadkai izr. hitközség előljárósága az elhalálozás folytán megüresedett **főkántori állásra** pályázatot hirdet. Az állás javadalmazása **2600 K törzsfizetés és 600 K lakbér**, továbbá a szokásos mellékjövedelmek.

A főkántort a hitk. közgyűlés választja és a próbaév letelte után ugyancsak az véglegesíti.

Pályázhatnak azon 40 éven alóli férfiak, kik elsőrendű előimádkozók, az énekkarral és orgonakisérettel való előimádkozásban teljes jártassággal bírnak s akik végül a vegyes énekkart a modern istentisztelethez méltóan betanítani és vezetni képesek.

A pályázathoz végzett tanulmányokról, zenei képzettségről és eddigi alkalmaztatásukról szóló bizonyítvány, valamint a családtagokat feltüntető bizonylat csatolandó.

A megválasztottra a hitközség szolgálati, fegyelmi és nyugdíjszabályzata kötelező.

Pályázók kérvényeiket a hitközség titkári hivatalába küldhetik be.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak és csak ezeknek téríti meg az előljáróság a tényleges utiköltségeiket.

A megválasztott állását legkésőbbben f. évi augusztus hó 15-én elfoglalni köteles.

Szabadkán, 1911. március 7-én.

A szabadkai izr. hitk. előljárósága nevében:

Singer Gyula
hitk. titkár.

Dr. Klein Adolf
hitk. elnök.

A nagyikikindai izr. hitközség elnökségétől.

Pályázat.

A nagyikikindai izr. hitközségnél az előimádkozói, az egyik metszői és az egyházi állás, בעל תפלה ש"ב ושמש egy személyben töltendő be.

Pályázók felhivatnak, hogy szakképzettségüket, életkorukat, családtagjaik létszámát, valamint eddigi működésüket igazoló okmányaikkal felszerelt kérvényüket f. évi április hó 10-ig alulírt elnökséghez küldjék be.

Javadalmazás: a fél schechitával: **1440**, azaz ezer-négyszáznegyven korona évi fizetés, természetbeni lakás, esetleg incassó-jutalék és az itt szokásos mellékjövedelem. Ezen összegben bennfoglaltatik a chevra kadisától járó illetmény is, melyért a megválasztott ott is tartozik szolgálatot teljesíteni.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak és utiköltségek csak a megválasztottnak téríttetnek meg.

Az állás 1911 május hó 1-én elfoglalandó.

Nagyikikinda, 1911. évi március hó 15-én.

Barsch
hitk. titkár.

Messinger
hitk. elnök.

Az abonyi izr. iskolaszék elnökségétől.

Pályázat.

Az *abonyi* izr. elemi iskolánál nyugalomba vonulás folytán megüresedett **férfi tanítói állás** töltendő be. Évi **fizetés 1000 korona** és 300 korona lakpénz.

Pályázni kívánók kort, előképzettséget, eddigi működést, a héberben való jártasságot feltüntető okmánymásolatokkal felszerelt folyamodványukat f. é. május hó 15-éig adják be alulírott elnökséghez. Az állás szeptember hó 1-én foglalandó el.

Abony (Pest m.), 1911. március hó.

Wiener Ida
jegyző.

Dr. Blumgrund Naftali
rabbi, iskolaszéki elnök.

Az óbecsei izr. hitközség előljáróságától.

Pályázat.

Az óbecsei izr. hitközségnél 1911. év május hó else jével egy שמש állás betöltendő.

Megkivántatik, hogy pályázó jó előimádkozó és három rabbi által elismert gyakorolt עופות שוהט legyen. Magyar honosság és a magyar nyelv tökéletes ismerete szóban és írásban feltétlenül megkivántatik. Megválasztott köteles úgy a hitközségnél, mint a chevranál az összes samesz teendőket végezni, a kultuszadót, chevratagdíjakat és egyéb hitközségi- és chevra követeléseket a tagoktól beszédni és a pénzbeszedéssel kapcsolatos írásbeli munkálatokat elvégezni. Évi fizetés **920 korona**, természetbeni lakás és az itt szokásos mellékjövedelem.

Képesítést, életkort, családi állapotot és szigorú választékos életet feltüntető okmányokkal felszerelt sajátkezüleg írt kérvények f. év április hó 15-ig az óbecsei izr. hitközség előljáróságához küldendők.

Próbaelőadásra csakis a meghívottak bocsájtatnak és utiköltségek egyedül a megválasztottnak térítetnek meg az előljáróság által megszabott összegben.

Óbecse, 1911. március 13.

Darvas Sámuel,
hitk. titkár

Freund József,
hitk. elnök.

Reggelizés előtt fél pohár Schmidthauer-féle

Igmándi

keserűvíz az elrontott gyomrot 2-8 óra alatt teljesen rendbe hozza. Használata valódi áldás gyomorbajosoknak székrekedésben szenvedőknek. Kis üveg 40 fill. Nagy üveg 60 fillér.

Cs. és kir. szabadalmazott מצת sütőgépeket, kökemencét és a hozzátartozó szerelvényeket a legjobb kivitelben gyártja
ERDEI és KOZMA gépgyára
ezelőtt ERDEI FERENCZ és TSA
BUDAPEST, VII., NYÁR-UTCA 16. SZ.

Budapest, VII., Akácfa-utca 32. szám.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK.

Hirdetmény.

A Magyar Általános Hitelbank részvényeseinek 1911. évi március hó 18-án tartott rendes közgyűlése a társasági alaptőkének 50,000 darab 400 koronával teljesen befizetett új részvénynek kibocsátása által 60.000,000 koronáról 80.000,000 koronára emelését határozván el, egyuttal a régi részvények birtokosainak az új részvények átvételére nézve az alapszabályok 9. cikkében biztosított elővételi jog gyakorlása tekintetében a következő módokat állapította meg:

1. A részvényest az alábbi feltételek mellett birtokában levő minden három régi részvény után egy új részvényre elővételi jog illeti meg. Részvénytörédek figyelembe nem vétetnek.
2. A részvényesek által elővételi joguk alapján átveendő új részvényekért darabonként a teljes névértéknek megfelelő 400 korona és a tartalékalap részére 380 korona fizetendő be, hozzáadva az ezen összegek után 1911. január 1-től a befizetés napjáig járó 5%-os kamatot.
3. Az elővételi jog gyakorlása végett a régi részvények Budapesten egy jegyzék, a többi bejelentési helyeken pedig két számjegyzék kíséretében, amelyekhez minták a bejelentési helyeken kaphatók, **1911. március 20-tól 30-ig bezárólag** az egyes helyeknél szokásos üzleti órákban bemutatandók:

Budapesten — — — — a társaság pénztáránál;

Brassóban, Debrecenben, Fiumében, Győrött, Kassán, Kecskeméten, Nagyváradon, Pécsen, Pozsonyban, Szabadkán és Temesvárott az intézet fiókjainál;

Wienben — — — — a „K. K. priv. Oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe“ című intézetnél;

„ — — — — S. M. v. Rothschild bankháznál;

Berlinben — — — — a „Direction der Disconto-Gesellschaft“ című intézetnél;

„ — — — — S. Bleichröder bankháznál;

M/m. Frankfurtban — — a „Direction der Disconto-Gesellschaft“ című intézetnél.

Az igazgatóság.

Orth. kóser cukrász- és péksütemények
az orth. hitközség főlvigyzata mellett egyedül csakis

FRIEDMANN SALAMON

sütőde és cukrászdájában □ □ □ □ □

BUDAPEST, VII., DOB-UTCA 22.

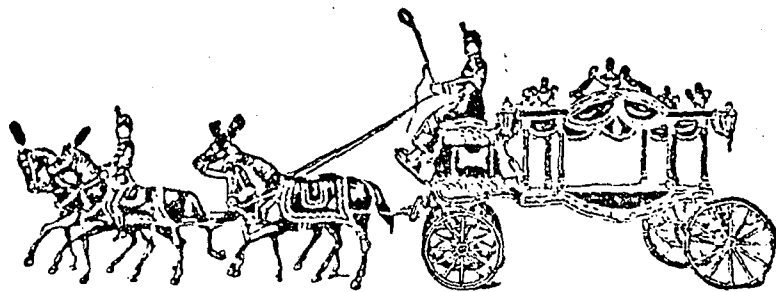
kaphatók. □ □ □ □ □ Mindennemű
rendeléseket pontosan eszközünk helybe és vidékre.

Neumayer Fülöp

Budapest, V, Deák Ferenc-tér 1. (Erzsébet-tér sarok).

Ajánlja dusan felszerelt raktárát mindennemű belföldi és
valódi perzsa-szőnyegek, függönyök, ágy, asztalterítők,
takarók és átvétőkben. Hazai és egyéb gyártmányok.
Minták és árajánlatok kívánatra ingyen és bérmentve.
Telefon II—21. Telefon II—21.

ה"ה Izraelita Szent Gyászokcsik, kocsifelszerelések,
Egyletek figyelmébe! lótakarók, tollbokréta lovaknak, szol-
gaöftönyök, himzések és felszerelések

Tessék

árjegy-

zékot

kérni!

Budapesti Gyászokcsi- és Ravatal-Gyár R.-Társ,
VI., Nagymező-utca 46. szám.

מצות M A C C Ó S Z מצות

a legkitünőbbnek elismert minőségben, új
szabadalmazott módu csomagolással, a leg-
jutányosabb árak mellett ajánl, a monarchia
legjobb hírű, legnagyobb, versenyképesebb

m a c c ó s z - g y á r a

Leopold Schlesinger, Bisenz, (Mähren.)

Alapítva 1838.

Árjegyzék bér- és díjmentesen.

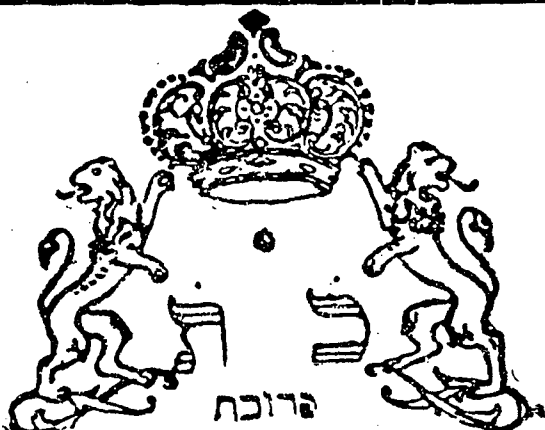
„Első magyar aranyhimző-telep”

HERZ EMMA

Ő os. ő kir. Fensége József
Főherceg kamarai szállítója.
Több rendbeli aranyéremmel
:: :: :: kitüntetve :: :: ::

BUDAPEST, IV. KER.,
Deák Ferenc-utca 17. sz.

25 év óta fennálló aranyhimző mű-
terme ajánlkozik mindennemű tem-
plomi himzésekre művészes kiví-
telben olcsó árak mellett. Rajzok-
kal, tervekkel díjmentesen szolgál.

A közelgő ünnepek alkalmára templomi aranyhimzések.

Telefon 57—21. כשר של פסח Házhöz szállítva.

Ugy a helybeli, mint vidéki igen tisztelt vevőimet
tudatom, hogy nálam hizott ludat, kacsát és minden létező
baromfit, nyers és olvasztott ludzsirt, minden létező és
szükséges fűszereket, bort és italokat של פסח, továbbá
macót, macót-lisztet, (reibmacóth) egészben és darálva a
legolcsóbban kapja.

Tisztelettel

STEIN BERNÁT, Budapest, IX., Ráday-utca 3. sz.

Rézüstök pálinkafőzéshez

szeszgyárak részére, mosó-üstök, rituális fürdők
מקוה berendezések. Gyors és pontos szállítás.

J u t á n y o s á r a k .

ARÁNYI ADOLF rézüstök-gyár és raktár

Ujpest, Lőrincz-utca 7. — Telefon szám 75—00.

== Alapítva 1897! Több érem és díszoklevéllel kitüntetve! ==

Az „Erzsébet” Gözmalom Társaság Budapesten,

mely a „PANNONIA” gőzmalom átvétele óta a husvétli lisztek gyártását folytatja, ajánlja a hus-
vétkor használatos lisztfajtákat

megfelelően

a budapesti gőzmalmok eredeti lisztszámainak, melyek az itteni rabbínatus és különösen főtisztelendő
Dr. Adler Illés és Feldmann M. rabbi urak

s z i g o r u a n r i t u á l i s

felügyelete alatt készítettnek. Az elszállítás az itteni rabbínatus és ennek kiküldött maschgichinjai állandó
felügyelete alatt történik. Szíves megrendelések a legolcsóbb napi árak mellett fogadatosíttatnak.

== Cim: „Erzsébet” Gözmalom Társaság Budapesten. ==

ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG, BUDAPESTEN.

I. Tűz-, szállítvány-, jég- és betörés-biztosítási üzlet.

KIADÁSOK. Ötvenharmadik évi zárszámla 1910 január 1-től december 31-ig. BEVÉTELEK.

VAGYON. Mérlegszámla 1910 december 31-én.

TEHER.

I. Tűzbiztosítás.		kor.	f.	kor.	f.	I. Tűzbiztosítás.		kor.	f.	kor.	f.	II. Szállítványbiztosítás.		kor.	f.	kor.	f.	III. Jégbiztosítás.		kor.	f.	kor.	f.	IV. Betörésbiztosítás.		kor.	f.	kor.	f.	Pénzügyi tevékenység.		kor.	f.	kor.	f.	Részvényalapítók: teljesen befizetett 2000		kor.	f.	kor.	f.																																																																																																																																																																																																																																																																																								
Kifizetett károk és költségek 10.674.681,61		5907401	29	Az 1909. évről áthozott készpénz-díjtartalék		Kifizetett károk és költségek 302.898		1687026	33	Az 1909. évről áthozott készpénz-díjtartalék		Kifizetett károk és költségek 3.949.514,72		1687026	33	Az 1909. évről áthozott készpénz-díjtartalék		1687026	33	Kifizetett károk és költségek 86.368,77		46576	21	Kifizetett károk és költségek 86.368,77		46576	21	Kifizetett károk és költségek 86.368,77		46576	21	Kifizetett károk és költségek 86.368,77		46576	21	Kifizetett károk és költségek 86.368,77		46576	21	Kifizetett károk és költségek 86.368,77		46576	21																																																																																																																																																																																																																																																																																						
lev. viszontbizt. károk és költs. 4.767.280,32		612762	17	a viszontbiztosított rész levonása után		lev. viszontbizt. károk és költs. 246.380,94		56517	06	a viszontbiztosított rész levonása után		lev. viszontbizt. károk és költs. 2.262.488,39		56517	06	a viszontbiztosított rész levonása után		56517	06	lev. viszontbizt. károk és költs. 39.792,56		46576	21	lev. viszontbizt. károk és költs. 39.792,56		46576	21	lev. viszontbizt. károk és költs. 39.792,56		46576	21	lev. viszontbizt. károk és költs. 39.792,56		46576	21	lev. viszontbizt. károk és költs. 39.792,56		46576	21	lev. viszontbizt. károk és költs. 39.792,56		46576	21																																																																																																																																																																																																																																																																																						
Függőben maradt károk tartaléka		612762	17	és minden megterhelés nélkül		Függőben maradt károk tartaléka		612762	17	Függőben maradt károk tartaléka		612762	17	Függőben maradt károk tartaléka		612762	17	Függőben maradt károk tartaléka		612762	17	Függőben maradt károk tartaléka		612762	17	Függőben maradt károk tartaléka		612762	17	Függőben maradt károk tartaléka		612762	17	Függőben maradt károk tartaléka		612762	17	Függőben maradt károk tartaléka		612762	17	Függőben maradt károk tartaléka		612762	17																																																																																																																																																																																																																																																																																				
Szerzési költségek a viszontbiztosított rész utáni bevételek levonásával		1157917	46	Tűzbiztosítások után bevett készpénzdíjak		Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevételek levonásával		1157917	46	Tűzbiztosítások után bevett készpénzdíjak		Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevételek levonásával		1157917	46	Tűzbiztosítások után bevett készpénzdíjak		Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevételek levonásával		1157917	46	Tűzbiztosítások után bevett készpénzdíjak		Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevételek levonásával		1157917	46	Tűzbiztosítások után bevett készpénzdíjak		Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevételek levonásával		1157917	46	Tűzbiztosítások után bevett készpénzdíjak		Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevételek levonásával		1157917	46	Tűzbiztosítások után bevett készpénzdíjak		Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevételek levonásával		1157917	46																																																																																																																																																																																																																																																																																				
Jövedelmi adó és bélyegilletékek		340146	82	nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		340146	82	nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		340146	82	nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		340146	82	nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jövedelmi adó és bélyegilletékek		nyek és díjváltók		Jö	

VAGYON. Mérlegszámla 1910 december 31-én. TEHER. KIADÁSOK. Negyvennyolcadik évi zárszámla 1910 január 1-től december 31-ig. BEVÉTELEK.

Értékpapírok	116.043,891	kor. 54	fill., uyanis:	kor. f.	Díjtartalék	143.760,383	57	kor. f.	Visszaváltott kötvényekért	2164798	72	A múlt évből áthozott díjtartalék	kor. f.	12824523	61
3.276,600 K n. é.	magyar kir. 4%-os koronajáradék	91 K 15 f-re	2986620	90	levonva a visz-	9915625	—	—	Halálesetek után kifizetett kárösszeg	4973849	89	Befolyt díjak: ez éven kiállított kötvények után	2621537	85	—
11.875,000 «	magy. földhitelintéz. 3 1/2%-os záloglevelek	83 K 50 f-re	13293175	—	biztosítási díj-	13890540	—	—	Lejárt kiházasítási tőkéért	4090762	29	az előbbi években kiállított kötvények után	21000389	60	—
14.371,000 «	magy. földh.-int. 4%-os talajj. s szab. zálogl.	92 K 50 f-re	10171782	—	tartalékot	4.293.361	41	139467022	16	—	—	a biztos. tőke emelésére fordított nyeresemények	114011	54	—
15.016,800 «	magyar földhitelint. 4%-os kor. zálogl.	92 K 50 f.	10189335	—	Biztossági alap	970000	—	1058531	97	—	—	Illetékek	521275	71	—
10.937,400 «	pesti m. keresked. bank 4%-os kor. zálogl.	93 K-val	6351427	25	Kiházasítási tőkék nyerem.	457350	25	780650	84	—	—	Levonva: törölt kötvények és díjnyugták	1.469.098	K 45 f	—
10.450,600 «	kisbirt. orsz. földhitelint. 4 1/2%-os zálogl.	97 kor. 50 f-re	974165	—	Függőben levő károk és díj-	6336462	—	646303	44	—	—	viszontbiztosi-tási díjak	897.540	• 97 •	—
1.000,000 «	kisbirt. orsz. földhitelint. 4 1/2%-os zálogl.	97 koronával	390060	—	visszatérítések tartaléka	487500	—	272083	11	—	—	Kamatjövedelem	—	—	—
6.847,900 «	magy. orsz. közp. tkp. 4%-os zálogl. (ápril)	92 K 75 f-re	576225	—	Függőben levő kiházasítási	7978294	—	150462	40	—	—	Múlt évi függőben volt károk és díjvisszatérítések tartaléka	740795	12	—
493,100 «	magy. orsz. közp. takarékp. 4%-os zálogl. (juni)	92 K 75 f-re	4912500	—	tőkék tartaléka	490000	—	34676	01	—	—	Múlt évi függőben volt kiházasítási tőkék tartaléka	306528	04	—
989,000 «	magy. orsz. közp. takarékp. 4 1/2%-os zálogl.	98 K 50 f-re	4831257	—	Tulélési csoportok számlája	985000	—	8000	—	—	—	—	—	—	—
6.813,400 «	egyes. bpesti főv. takarékp. 4%-os zálogl.	93 K-val	985000	—	Előre fizetett díjak	2947500	—	139467022	16	—	—	—	—	—	—
394,000 «	egy. bpesti főv. takarékp. 4 1/2%-os zálogl.	99 koronával	2947500	—	Fel nem vett nyeresemények	977500	—	1440947	55	—	—	—	—	—	—
500,000 «	egy. bpesti főv. takarékp. 4 1/2%-os zálogl.	97 K 50 f-re	344750	—	1909. évről	930000	—	—	—	—	—	—	—	—	—
585,000 «	belvárosi takarékp. 4 1/2%-os zálogl.	98 K 50 f-re	953365	98	Kisorsolt biztosítások tartaléka	246875	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10.535,800 «	pesti hazai első takarékp.-egy. 4%-os zálogl.	93 koronával	427900	—	Viszontbiztosító intézetek és	149550	60	—	—	—	—	—	—	—	—
5.000,000 «	pesti hazai első takp.-egy. 4 1/2%-os zálogl.	98 K 25 f-re	7842150	—	mások követelése	1075819	48	—	—	—	—	—	—	—	—
500,000 «	pesti hazai első takp.-egy. 4 1/2%-os zálogl.	98 koronával	1385540	—	1910. évi nyereség	529625	46	—	—	—	—	—	—	—	—
5.193,900 «	magyar jelz.-hitelb. 4%-os zálogl.	93 koronával	14663751	—	—	825	13	—	—	—	—	—	—	—	—
1.000,000 «	magy. jelz.-hitelb. 4 1/2%-os K zálogl.	98 K 50 fill.	825	13	—	7221584	57	—	—	—	—	—	—	—	—
3.000,000 «	magyar jelz.-hitelb. 4 1/2%-os K zálogl.	98 K 25 fillérrel	4505383	06	—	1444	24	—	—	—	—	—	—	—	—
1.000,000 «	magyar jelz. hitelb. 4 1/2%-os K zálogl.	97 K 75 fillérrel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
350,000 «	magyar jelz.-hitelb. 4 1/2%-os zálogl.	98 K 50 fillérrel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.000,000 «	magy. leszámítoló- és pénzváltóh. 4%-os zálogl.	93 kor.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Besztercebánya-brezovai és piski-vajdahunyadi vasuti els. kötvény	250,000 K n. é.	első hrv. takarékp. 4 1/2%-os zálogl.	98 K 75 fill.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
440,000 «	«	egyesített államadósság 4 1/2%-os ezüstjár. (ápril)	97-25 K	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7.850,000 «	«	triest-parenzoi h.r. é. vas. 4%-os elsőbbs. kötv.	99 K 90 f-re	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.460,000 «	«	«Rudolfsbahn» államadósság 4%-os kötv.	94 K 90 f-re	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
998,000 «	«	Wiener Verkehrs-Anlagen-Anleihe 4%-os kötv.	94 K 55 f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
911,900	Lire olasz járadék és kamatai	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tulélési csoportok értékpap.: 164,400 K n. é.	m. k. 4%-os koronajár.	91-15 K.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1910. évet illető kamatok	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jelzálog-kölcsönök	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kötvény-kölcsönök	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Viszontbizt. kötvény-kölcsönök	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A központ tartozása folyó számlán	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vezér- és függőnkiségek és masok tartozásai	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Steiner Jenő,
életbiztosítási könyvvezető.

A z i g a z g a t ó s á g:
Báró Harkányi Frigyes, László Zsigmond, Ormody Vilmos, Szende Károly, gróf Zichy Nándor.

A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvényben s az alapszabályokban meghatározott elvek mentén kénál-
teknék és azok egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel teljesen megegyezőknék találtuk.

Budapest, 1911 március hó 3-án.

A felügyelő bizottság:
Berzeviczy Albert, Burchard-Bélayáry Kourád, Halász József, Németh Tibor, báró Károlyi Gy.

Budapest, 1910 december hó 31-én.

Steiner Jenő,
életbiztosítási könyvvezető.

A z i g a z g a t ó s á g:
Báró Harkányi Frigyes, László Zsigmond, Ormody Vilmos, Szende Károly, gróf Zichy Nándor.

A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvényben s az alapszabályokban meghatározott elvek szerint kén-
teknek és azok egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel teljesen megegyezőnek találtuk.

Budapest, 1911 március hó 3-án.

A felügyelő bizottság:
Berzeviczy Albert, Burchard-Béla, Kourad, Hajós József, Németh Titusz, báró Károlyi György.

Szálloda, Pension Breiner

Lovrana (és Abbazia.)

Téli üdülőhely és tengeri fürdő modern palotában, az összes szobák a tengerre néző balkonnal. Villanyvilágítás, lift. A legkitűnőbb rituális konyha, jutányos árak. — Társas csatlakozás.

Étterem **ארט'ה כשר**

Budapest, VII., Kazinczy-utca 51, Király-u. sarok. Izléses ételek! Kitűnő fajborok! Előfizetőknek jutányos ár! Külön szalon, lakomák alkalmára. Kényelmes kerthelyiség. Elegáns és tiszta vendégszobák 2 koronaért és feljebb.

Schlesinger Jakab vendéglős.

A Nagysurányi Cukorgyár

ugy mint minden évben, úgy az idén
□ □ is fog □ □

husvéti cukrot

(süveg-, kocka- és pilécukrot) gyártani a nagysurányi kerületi főrabbi szigorú felügyelete alatt.

Megrendelések a

Nagysurányi Cukorgyár és Finomító R. T.

központi irodájához:

Budapest, V., Nádor-utca 3. sz.

vagy a vállalat ügynökségéhez intézendők.

כשר Szalámi- és füstölthúsárú-gyár

a főrabbi felügyelete alatt. Mindennemű füstölthúskülönlegességek elárúsítása nagyban és kicsinyben

DIAMANT J.

UJPEST,

Kemény Gusztáv-utca 1. sz.

Telefon 75—07.

Templomi aranyhimzések

művészi kivitelben legújanyosabb árban készít

Neumann Irén aranyhimző műterme

Budapest, VII. ker., Király-utca 15 sz.

:: Költségvetés és rajzok díjmentesen. ::

BUTOR

Árverésen vett régi és új, a legolcsóbbtól a legjobb minőségig. Ugyiszintén amerikai íróasztalok, mahagoni háló-, ebédlő- és úri szobák, angol bőr és szalngarnitúrák, szőnyegek, csillárok, petróleumlámpák, olajfestmények és irodai berendezések legolcsóbban beszerezhetők:

Ancsel és Társánál Dob-u. 22.

AJÁNLJUK

Polgár Sándor

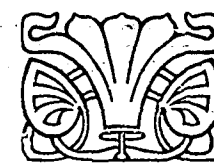
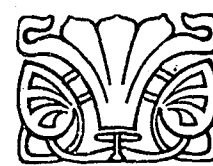
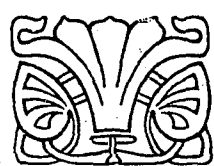
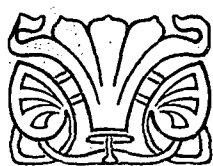
orvosi műszer- és kötszer-gyárost.

Telepe: Budapest, VII., Erzsébet-körút 50.

Összes betegápolási tárgyak, kötszerek, m. kir. szab. POLGÁR-fele sérvkötők, gummiárúk és valódi francia különleges-ségek stb. beszerzésére. :: :: :: ::

Képes árjegyzék ingyen és bármintve, csak a tárgy megnevezésével.

Ezen hirdetés mellékelése esetén 10% engedm.

כשר של פסח □ □ □ **כשר של פסח**

kokuszszir, növényvaj és mindenféle fűszerárúk

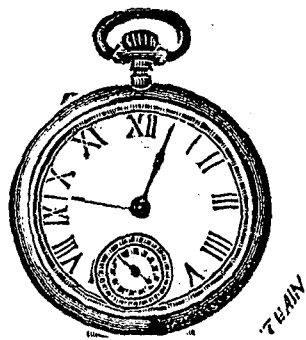
nagyban és kicsinyben a legolcsóbb napiár mellett. Referenciákkal a budapesti orthodox rabbiság szolgál. Megbízható és legolcsóbb bevásárlási forrás. Friss vaj és mindenféle sajtok **כשר** egész éven át.

ROTH A. és FIA, Budapest, VII., Dob-utca 34.

LÖW SÁNDOR ÉKSZERÉSZ :: ÉS ÓRÁS

A m. kir. államvasutak és a m. kir. posta és távirda szerződéses óra-szállítója
TRENCSEN-TEPLICZ. — BUDAPEST, VIII., József-körút 81.
 Telefon 62—68.

0. sz. és kir. Fensége József főherceg kamarai szállítója

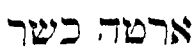
Dús raktár mindennemű ékszerekben, ezüst alkalmi tárgyakban, nászajándékokban
 □□□ és órákban. Kivánatra árjegyzék, esetleg választék díjmentesen. □□□

Elegáns vendéglő

a nyáron át kerthelyiség.

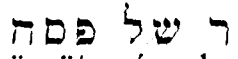
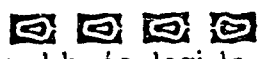
Ujjonnan berendezve. — Izléses jó ételek. — Kitűnő italok. — Lakodalmak és ünnepélyek alkalmával külön bejáratú díszes szalon.

NEIGER J. BUDAPEST, VI.,
 TERÉZ-KÖRUT 4.

TELEFON 121—69. TELEFON 121—69.

DANCZIGER JÓZSEF

□□ cukrászda és kávéház □□
 BUDAPEST, VII., ROMBACH-UTCA 13. sz.

 Torták és másnemű sütemények legfinomabb és legizlésebb kivitelben. Postarendelések pontosan eszközöltenek. Legpontosabb kiszolgálás polgári árakkal. Teasüteményekben naponta friss különlegességek. — Referenciákkal szívesen szolgál a budapesti orth. izr. főrabbija Reich Kopel úr.

**Salgótarjáni,
 Petrozsényi,**

Annayölgyi, Szászvári, Ostrai, Karwini
 porosz-köszén, kovács-szén, légszeszgyári
 és bánya-pirszenet

ipari és háztartási célokra minden állomásra szállít:

Salamon Jakab és Társa

Budapest, V. ker., Erzsébet-tér 5. szám.

KOHN ARNOLD

SIRKŐRAKTÁRA

Budapest, VII., Károly-körút 15. szám.

Síremlékek minden ár és kivitelben, át-
 helyezések exhumálásoknál.

JAVÍTÁSI MUNKÁK A TEMETŐBEN.

Telefon: 18—76.

SZOMBATON ÉS ÜNNEPNAPON ZÁRVA.

„BÓNI”

Gyártelep és Mezőgazdasági r. t.

Nyírbátor.

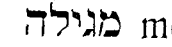
Ajánlja legjobb minőségű gyártmányait: Mosószappan, Bóni szinszappan, Szegedi házi szappan, Debreczeni szappan, Kis üstön főzött 5 éves legjobb minőségű borpárlat, Kétszer finomított repceolaj egetésre és kenésre, Napraforgó olaj, Napraforgó tábla-olaj, Finomított szesz, Rum-szesz, Denaturált szesz, Anizsos szesz, Finom buza- és rozsliszt.

SCHWARZIGNÁCZ

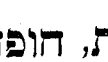
könyvkereskedése

BUDAPEST, VI., KIRÁLY-UTCA 8. SZ.

Ajánlja dus választéku **ritualis** cikkek raktárát.

Nagy raktár új és használt tórákból,
 megilákból szép irással.

 valódi és chinai ezüsből a legolcsóbb árban.

Elvállalom templom-himzések (, ,)
 készítését **valódi aranyból**, kívánatra rajzmintákat
 és költségvetést bérmentve küldök.

Legujabb női imakönyv! **RACHEL**

Dr. Fischer Gyula pesti izr. hitk. rabbi közreműködésével, írta Weisz Gábor a pécsi izr. hitközség titkára,
 Patai József énekeivel.

Lakodalmak, paszták, pármicvok stb. ünnepélyek alkalmára

élő friss halakat

a „pisztráng”-hoz.

a Balaton-, Tisza- vagy a Dunából szállítanak

Ifj. Singhoffer Ágoston és Társai halászmesterek

BUDAPEST, központi vásárcsarnok.

Vidéki megrendelések vasúton vagy posta útján gyorsan és lelkiismeretesen eszközöltenek. Vendéglősök és viszont-elárúsítók kedvezményben részesülnek.

Sürgöny-olm: Singhoffertársai, Budapest.

Telefonszám: 59—98

Az atyuska mostoha gyermekei.

„Szívesen fizetem három *nem zsidó* gyermek tandíját, ha azok hajlandók a helybeli gimnáziumba beiratkozni. Cim: . . .”

Ez a hirdetés jelent meg nemrégiben Déloroszország egyik nagy városának napilapjaiban. Első szempillantásra azt képzelem az olvasó, hogy mily gazdag ott a nép, a jótékony emberek csak hirdetések útján tudják betölteni a gimnáziumi szabad helyeket.

Csak mikor másodszor olvassuk el a hirdetést, csak akkor kérdezzük önkéntelenül: Miért akar ez a jószívű ember okvetlen nem zsidó fiukat a gimnáziumba járatni? Talán a fekete százak nagy hadseregébe tartozik és gyűlöli a veszélyes forradalmárokat, a zsidókat?

Nem, nem így áll a dolog. Nem valami antiszemita mecénás akarja a nem zsidó gyerekeket a bölcsesség forrásához vezetni, nem a zsidók ellen való gyűlölet diktálta a hirdetés sorait. Egy szegény zsidó apa akarja a tandíjat fizetni három keresztény gyermekért, és pedig azért, hogy a saját zsidó fiát beirathassa.

Az orosz törvények szerint a zsidógymnáziumokat csak korlátozott számban veszik fel az iskolákba. Se az elemi, se a felső iskolákba nem vesznek fel több zsidó gyermeket, mint a beiratkozott keresztények 3—10 százaléka. Még oly városokban is így van ez, ahol a lakosság 40 százalékát zsidók teszik. Ezért általános lett az a szokás, hogy a zsidó szülők, ha csak tehetik, fizetik több keresztény gyermek tandíját, hogy a „percentet elérjék”. Ha egy osztályban 47 nem zsidó és 4 zsidó gyermek van, a zsidó szülő csak úgy irathatja be ötödiknek a fiát, ha fizeti 3 nem zsidó gyermek tandíját.

Ez a felháborító „százalékrendszer” legkeményebben sújtja a munkásosztályhoz tartozó szülőket, akik oly szegények, hogy nem tudják a „percentet betölteni”. Akármilyen tehetséges is egy szegény zsidó mesterember gyermeke, az iskolába nem juthat be. Az ilyen tehetséges gyermekek igen gyakran hosszú éveken át minden ősszel kitűnően leteszik a felvételi vizsgákat, de mikor a beiratkozásra kerül a sor, egyszerűen visszautasítják őket avval, hogy nincsen „szabad hely”.

Hogy ez a rendszer mennyire demoralizálja úgy az üldözött, mint a kedvezményezett osztályok gyermekeit, az nagyon könnyen megérthető. Nyolc-kilenc éves gyermekek tudatára ébrednek uriságuknak vagy szolgaságuknak. Az irigység, versengés, megszegyenítés megmérgezi a fiatal lelkeket és igen gyakran üt oly sebeket, melyek sohasem hegednek be.

De mi a jelentősége ezer meg ezer megmérgezett gyermekléleknek, mit számít az, ha kevesebb a művelt polgárok száma, mikor Oroszország fennállásáról és egyességéről van szó?

Hogy Oroszországnak az egységét egy hároméves zsidó gyermek is veszélyezteti, arról tanuskodik a moszkvai hatóságoknak energikus harca egy hároméves zsidógymnázium ellen, aki becsempészte magát az ország régi fővárosába. Ezt a hároméves bűnöst az orosz szenátus ítélete mentette meg a Moszkvából való kiutasítástól.

A kalandos történet így hangzik:

Egy zsidó betegápolónő egy nem privilegiumos zsidóhoz ment nőül. Egypár év múlva rossz anyagi viszonyok miatt kénytelen volt a feleség Moszkvába utazni, ahova magával vitte hároméves kis fiát is. Egy pár nap múlva pecsétes írás jött a rendőrségtől, mely szerint „fiának nincs joga Moszkvában tartózkodnia” és 24 óra leforgása alatt el kell hagynia a várost. A szerencsétlen anya a kormányzóhoz fordult, de ez kijelentette, hogy az ország déli és nyugati tartományaiban csak privilegiumos zsidók (olyanok, kik adózó kereskedők, vagy ügyvédek, orvosok, mérnökök, fogorvosok, szülésznők, ápolónők stb.) lakhatnak. Mivel az ő férje nem privilegiumos, világos, hogy a fiúnak sincs joga Moszkvában tartózkodni.

Ez a tragikomikus történet élénken megvilágítja az orosz adminisztráció szellemes szerkezetét. Könnyű megérteni, hogy ezek a hivatalnokok nem igen törődhetnek a kolerával, pestissel és egyéb ragályos betegségekkel, mert nincsen rá idejük. Elég sok munkát ad sok-sok zsidógymnázium megrendszabályozása.

A hároméves gonosztevő története még elég szerencsésen végződött, mert a szenátus határozata értelmében, mint egészen kiskoru, további intézkedésig az anyjánál maradhat. De a szenátusnak ezen határozata egyáltalában nem csökkentette a közigazgatási hatóság buzgalmát. Két hónap múlva egy tízéves fiút utasítottak ki a városból, noha a gyermek anyja és mostohaapja keresztény volt, de az apja, az asszony férje zsidó volt és pedig nem privilegiumos. Ezért a gyermeknek mennie kellett.

Temérdek ilyen esetet lehetne felsorolni, a zsidók szenvedései egész köteteket tölthetnének meg.

(Stockholm.)

Antal Sándor.

Előfizetési felhívás!

Azokat a tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetése

1911. évi április hó 1-én lejár,

szintugy azokat, akiknek előfizetése előbb járt le, tisztelettel felkérjük, szíveskednének előfizetésüket megújítani, nehogy a lap szétküldésében fennakadás történjék.

A kiadóhivatal.

Nem veszen
többet készen

női ruhát

ha egy próbarendelést tesz ROSENFELD női szabónál Bpest, VIII., Röck Szilárd-utca 6, I. em. Kosztümök mérték után, finom angol szövetből, minden színben, selyembéléssel 45 frtért. Női felöltő (raglán) 20 frt, vevők által hozott szövetből

kosztüm-fazon 15 forinttól, raglán 10 forinttól feljebb, — Telefon 14—09.

Édes fiacskám . . .

Édes fiacskám, parányi csöppségem,
Hogy elnézlek, ha lehunyod szemed,
S apai könnyel áztatom az arcod,
És csókolom a bimbónyi kezéd.

Arcodban mintha jövődöt látnám,
Pedig most olyan sima homlokod.
Arcod redőtlen, kéklő kis szemecskéd
Fényében az ég derüje lobog.

S idővel rád is vár a világbanat,
Mert zsidóvér fut a sziveden át.
Édes fiam, majd meghallod a vádat
Te is, hogy zsidó volt a te apád.

És akkor öklöd ne emeld ütésre,
Zsidó szív ilyet soha nem tehet.
Mi fegyverünk szálló ezredek óta:
A mindenkit megáldó szeretet.

E fegyvert Isten szívünkbe plántálta,
Nyertünk már azzal sok-sok szent csatát,
És ezt a fegyvert: én édes fiacskám
Örökségül Adonáj hagyta rád.

Ne vesd el hát azt sohasem magadtól,
Mert vele harcoltunk mindannyian.
S ha mégis tép a gög, gonoszság téged,
Te csak szeress és bocsáss meg fiam.

Peterdi Andor.

T Á R C A.

A dibek.¹

Irta: Ujvári Péter.

Az asszony takarított, mohón és szenvedélyesen. Hol itt, hol ott csapott le a csontos keze, mint a cséphadaró. Egy morzsa nem maradt ott, ahova a tekintete esett. Még a szeme nézésével is surolt. Az ura pedig eközben túlkölt. Gyönyörűen túlkölt, éppen úgy, ahogyan újévkor a templomban szokás, de még művésziesebben. Reb Smüle Platz ebben mester volt. Hozzá képest a hivatalos túlkölő kontár volt. Ha a leleszi emberekben becsületesebbre fejlődik ki ki a muzsikális lelkiismeret, akkor ezt ők is tudhatták volna. Mert ezt tudni kellene. Az a hajlitott kos-szarv nem mindenkinek engedelmeskedik. Némelyik szájon csak puffog, csak gurgulázik és recseg. Másikon meg úgy ömlik belőle a hang, mint a zokogás. Amikor reb Smüle Platz fujta bele az ihletét, a kürt akkor sirt és jajgatott. Leleszen mindazonáltal a fogatlan Zélig Szojfer volt a hivatalos túlkölő, mivelhogy a szakmájába vágott. Aki pergamenre írja a tórát, a mezuzét, meg a tefilint, annak kell érteni a túlköléshez is. Reb Smüle Platz hiába kínálta fel magát erre az istenes tisztségre, a községbeliek következetesen visszautasították.

¹) Dibek = bolyongó lélek. Faluhelyen a műveletlenebb zsidók még ma is azt hiszik, hogy a bűnös lelkek, mielőtt az égi üdvösségben részüik lenne, egy élő testbe bujnak, hogy ott vezekljenek. A holdkorosokról rendszeren azt hiszik, hogy dibek van bennök.

— Sajfert akar fujni? — nevettek a szeme közé. Hát még mit? Ez egy szemtelenség. Egy ilyen ámhorec!

Ebben meg a leleszieknek volt igazuk. Mert a túlköléshez érdem kell. Ha kettő között választani kell, nem az dönt, hogy melyik a különb sajfer-virtuóz, hanem az, hogy melyik a nagyobb tudós és melyik vallásosabb és szentebb életű. Különösen ez a döntő. Mert tudni való, hogy azok a hangok, melyek az ünnepi kürtön kiáradnak, nem közönséges hangok. Nem olyan hangok, amiknek a zenei értékét jegyekkel lehet megállapítani. Dehogy is. Különb hangok ezek, isteniebbek. Csuda, hogy miféle misztikus jelentősége van a sajfer hangjának. Az ember belefuj. Egyszerűen belefuj és a láthatatlan hanghullámok kivetnek egy kabbalisztikus angyal-nevet. Nem egy c-t, vagy egy ciszt, hanem egy angyal-nevet, olyat, amelyet egyébként kimondani se szabad. Minden túlköszóval mást, mindig fenségesebbet, megfoghatatlanabbat. Ezek a borzalmasan ünnepélyes angyalnevek pedig nem jönnek ki a sajferből csak úgy maguktól. Mert nekik nem muszáj kijönni. Ha illendően nem hívják őket, nem jönnek ki, inkább benne maradnak, inkább a jövő róshasónóig a szük sajferben rekednek. De ha valaki ihlettel fuj bele a sajferbe, akkor kiröppennek és ott lebegnek a templomban és viszik a sóhajtásokat, meg a zokogásokat a napsugaras ösvényeken a mennyországba.

Hát ezért ragaszkodott a község Zélig Szojferhez. Róla tudták, hogy neki van ihlete. És ezért nem akartak tudni reb Smüle Platzról, mert az ő ihlete kétséges volt.

Ujév előtt, a vezeklő napokban egyáltalán nem vidámak az emberek. Ájtatos elmerülésekben mindenki megcsinálja a maga kis mérlegét és amit az ember ilyenkor megállapítani kénytelen, az inkább szomorúságot okoz, mint vidámságot. De azért olyan igazán szomorú és megtört senkise volt, mint reb Smüle Platz. Marta a fájdalom és a szegény az örökös hátráltatás miatt. Csak egyszer, csak egyszer mutathatná meg, hogy mit tud. De nem engedik. Kinevetik, megalázzák és bolond nagyravágyónak csufolják. Hiszen igaz, hogy neki ez az ambíciója, de jogos ambíciója. Ő ezt jobban érzi, mint más. Mert a túlkön ő vele senkise vetekszik. Akár mindjárt engedi felakasztatni magát, ha Zélig Szojfer ilyen trüé-t¹) képes kihozni a sajferből, mint amilyent ő hozott most ki.

— Hallottad? — kérdezte szomorú büszkeséggel a feleségétől.

Szure Leie az ablakdeszkát surolta éppen. Rá se nézett az urára, mikor a szót visszaadta:

— Mit?

Reb Smüle Platznak összefacsarodott a szive.

— A trüet — felelt a megsértődött művész érzékenységével.

— Ugyan hagyj nekem békét — mérgelődött Szure Leie. — Bánom is én a trüet. Van nekem más dolgom, mint hallgatni a te bolondságaidat.

Ez a beszéd olyan volt, mint a hegyes kés és reb Smüle érezte, hogy a hegye mélyen, mélyen a szívébe furódott. Mert hiszen az is fáj, ha mások kicsinylik le az ember művészetét, de ezerszer jobban fáj, ha ezt az asszony teszi. Az asszonynak meg kellene értenie a férjet. Szure Leie mért nem érti meg? Persze, Szure Leie mindig csak a takarításra gondol.

Reb Smüle Platz jámbor ember volt, soha még a légynek se ártott és soha senkit meg nem bántott. Csak a birka lehetett ő nála türelmesebb és legfőlebb a birka őrizhette volna meg szelidségét ebben a helyzetben. Csak-hogy a birka birka és nem ambicionálja a túlkölést és

¹) A túlkönek egy hangformája.

nem is tudja, mi az a művész-büszkeség. De reb Smüle Platz tudja. Reb Smüle Platz érzékeny szívében fellázadt most ez a büszkeség és életében először támadt benne erőszakos erővel az a vágy, hogy visszaszurjon. Hát visszaszurt. Szarkasztikus mosoly fodrozódott szakállas ajkán, mikor a kegyetlen szavakat az asszony szívébe döfte:

— Ez a chumébatlenolás¹⁾ persze többet ér.

— Mi bajod? — kérdezte az asszony és feléje nézett.

Reb Smüle Platz kacagott. Roppant tendenciózan kacagott:

— Mi bajom volna? És miért volna bajom? Én hál' Istennek nem bolondultam meg.

— Én talán megbolondultam? — kérdezte Szure Leie és villámok villantak a szemében.

— Mondtam én, hogy megbolondultál? Én nem mondtam, hogy megbolondultál. Én csak azt mondtam, hogy ha már összeszedsz minden morzsát és elégeted, akkor égesd el a kalendáriumodat is. Mert a te kalendáriumod, Szure Leie, rossz kalendárium. Roshasonó lesz most, nem peszach.

— Ugy, hát ezt gondoltad?

Reb Smüle Platz meg volt elégedve a sikerrel. És a siker rendesen oktalanságokra ragadja az embert, hát ő is tovább beszélt:

— Ezt gondoltam, Szure Leie. És örülök, hogy megmondtam neked. Mert egy kis bolondságot még elnéznék, de amit te művelsz, az egy nagy bolondság. Hiszen valóságos nevetség vagy a községben és aki erre megy, nevet és azt mondja: Szure Leie a chumecet takarítja, mint husvét előtt.

Reb Smüle Platz kitörést várt, de Szure Leie nem tört ki. Megigazította homlokán a kendőjét, azután megint az ablakdeszkára hajolt:

— Ha akarod reb Smüle — szól megint nyugodtan — nevezhetsz, de én azt mondom neked, ne neved, mert roshasonó előtt több a feltisztítani való chumec, mint peszach előtt. Reb Smüle, te már eltakarítottad a magad chumecát.

Reb Smüle lelkét semmiféle bűn nem terhelte, de azért ez a szelid, jámbor beszéd mégis megrendítette. Oda ment az asszonyhoz és megbökte a vállát:

— Bocsáss meg, Szure Leie, nem gondoltam rosszat.

— Jó, — nyugtatta meg az asszony — hiszen nem haragszom.

— Nem, nem — erősítette meg az ember — te rád igazán nem haragszom. De, lásd, az a dolog bánt engem. Fáj, Szure Leie. Mert én fölmehetnék a bime²⁾-ra. Megérdemelném, Szure Leie.

— És nem akarják?

— Nem akarják, Szure Leie.

Szure Leie letette a suroló-kefét és részvétteljes pillantással nézte az arcát.

— Hát igazán olyan utolsó vagyok? — kérdezte reb Smüle Platz.

Az asszony az ember vállára tette a kezét, ez volt a felelet.

Reb Smüle megértette és hálás tekintettel köszönte meg a gyöngédséget.

— Tudod, mit csináltam? — folytatta szomorúan. Azt gondoltam: engedek. Ha nem akarják, hogy én fujjam a sajfert, hát nem bánom, ne akarják. De valamit engedhetnek. Csak valamit, csak egy kis kovedhez juttassanak. Már a világ miatt is.

— No és mit tettél?

¹⁾ Peszach előtt gondosan takarítanak el minden kenyér-morzsát (chumec.) Ezt hívják chumec-batlenolásnak.

²⁾ Almemor.

— Mit tettem, Szure Leie? Elmentem az elnökhöz és azt mondtam neki: Reb Smáje, maguk nem akarják, hogy én fujjak maguknak, hát jól van, nem én fogok fujni maguknak. De én nekem van jó hangom is és ha énekelek, hát az egy ének. A nilet¹⁾ hadd imádkozzam én elő.

— És mit mondott?

— Nevetett.

— Kinevetett?

— Kinevetett. Mondtam neki: reb Smáje, ne rontsa el a bőjtömet és esküdtem neki, hogy ha nem adja meg nekem a nilet, el van rontva a bőjtöm és passzió nélkül fogok bőjtölteni. Azt hiszed, hogy megindította a rimánkodás? Nem indította meg. Azt mondta: reb Smüle, magának nincs hangja és hagyjon nekem békét. Elmentem a többihez és mindegyik azt mondta, hogy nekem nincs hangom. Hogy mióta lettem én olyan nagy chazn²⁾, hogy a nilet akarom?

— No és mit tettél? — kérdezte az asszony.

— Semmit se tettem, csak szégyeltem magam és ez fáj. Nagyon fáj, Szure Leie.

— Tudod mit — szól az asszony némi gondolkodás után — ha nekik nem kellesz, kellesz nekem. Roshasonokor lájnlás után haza jövök és fujni fogsz nekem, reb Smüle.

Reb Smüle értékelni tudta ezt az asszonyi áldozatkésztséget, de azért tovább szomorkodott. Fujni csak lehet, de a nilet nem lehet itthon elénekelni. És most már a nilehez kötötte magát.

— Nem tudom, Szure Leie — mondogatta többször — nem tudom hogyan és nem tudom miért, de én úgy érzem, hogy a nile mégis az enyém lesz.

Az asszony okosította, hogy nem kell hiábavaló dolgokat csinálni, de ő amellet maradt, hogy a nile az övé lesz.

Egy délután éppen az ovinü malkénu-t próbálgatta, mikor bejött hozzá az asszony, hogy szegény emberek szállást kérnek tőle éjszakára. Egy öreg ember, meg egy fiatal lány. Mit tegyen.

— Ez is egy kérdés? — felelt reb Smüle — itt kell tartani őket. Csak nem fogjuk őket szállás nélkül hagyni.

Szure Leie elkvártélyozta őket a konyhában, mert másutt nem volt hely.

Az öreg ember a nyitott tüzhely mellé vackolt, mert bár nem volt hideg, de ő az őszi borzongásokat érezte már öreg csontjaiban. A fiatal lány a falhoz támaszkodott, az ajtó mellé. Sápadtképű, sovány lány volt, nedves nagy szemekkel, amikben állandóan valami nagy szomorúság reszketett.

Szure Leie korpás ciberét főzött estére. Kellemes és tápláló eledel ez, különösen, ha füstölt hust vágnak beléje. Enélkül is jó, de akkor megkivánja a tejfelt. Szure Leie füstölt hussal csinálta, hadd lakjanak jól ezek a szegény emberek.

— Éhes vagy, ugy-e — mosolygott jó szívvvel a lány felé.

— Nem — felelt az csendesen.

— Azt hittem, mert hogy olyan sápadt vagy.

— Beteg — magyarázta csendesen az öreg ember és sóhajtott.

— Szegényke — gondolta Szure Leie és a ciberét elhuzta, mert az már forni kezdett.

Egyszerre csak ijedten kapta hátra a fejét. Valami zuhanást hallott, mint mikor nagy erővel egy lisztes zsákot

¹⁾ Záró ima Jomkipurkor.

²⁾ Előimádkozó.

a földre vernek. Mikor körülnézett, az ajtó mellett a kis lányt látta, hosszan elterülve a kőcöckákon, mint a halott.

Az öreg ember felugrott és a lányára borult:

— Cirele! Cirele — ébresztette.

A lány nem mozdult.

Szure Leie az ecetes üvegért szaladt és dörzsölni akarta az ájultat.

— Hagyja — kérte az öreg — ez úgy se használ. Ezzel itt kipróbáltam.

És gyöngéden a lány feje alá igazította a kabátját.

Hogy valamit mégis segítsen, Szure Leie a kabát helyett párnát tett a beteg feje alá. Gyöngéd, puha kezekkel feltette rá a sápadt leányfejet, mikor ennek egyszerre csak megnyitlak az ajkai és halkan, alig hallhatóan énekelni kezdett. A halk zümmögés lassan-lassan megdagadt, míg aztán hangosan, bársonyosan ömlött ki szájából valami ismeretlen melódia.

Szure Leie felpattant. Reszketve hátrált egy-két lépésnyire, aztán messzebb, míg az ajtóhoz ért. Ezt kinyitotta és halkan a férjét szólította.

Reb Smüle a konyhába lépett és őt is meglepte a csudálatos jelenet. Borzongva fogta meg az asszony kezét, mert ő már hallott ilyesmiről.

— E díbek? Kérdezte elfogódottan az öreg embertől.

Ez az arcára szorította a kezét és fojtott hangon válaszolt.

— E díbek.

— Mikor ment beléje?

— Ezelőtt egy évvel. Egy erdőn mentünk keresztül és az erdőben aznap felakasztotta magát egy ember. Mi nem tudtuk, csak később tudtuk meg. És az erdő nagy volt és nem voltak rendes utak benne. És a lelke kóválygott a fák között és nem tudta, hová meneküljön. Sirást hallottam és a leányom is hallotta, de mi azt hittük, hogy a szél sir. Hát nem a szél sirt, hanem a szegény lélek sirt. Egyszer aztán olyan zajt hallottam, mint mikor valami mágos hegyről a víz esik lefelé és Cirele a szívéhez kapott és jajgatni kezdett, hogy valami a szívébe esett. A díbek ment akkor beléje és támolgott és aztán a földre zuhant és megmerevedett és énekelni kezdett és a madarak elhallgattak és én sirtam és én zokogtam és ez így történt.

Mély szájalommal nézték a beteget és borzongva hallgatták a csudálatos melódiát, amely lágyan, édesen áradt ki a sápadt ajkak közül.

Ott álltak mind a hárman és hallgattak.

— Szólni kellene a cadiknak — szólt suttogva Szure Leie.

Az öreg ember a fejét rázta:

— Voltam én már vele Szandecban is. De a cadik nem tudott segíteni rajta.

— Az egyik segít, a másik nem segít — vélte Reb Smüle és eltökélte, hogy szólni fog a cadiknak, mert a leleszi cadik híres cadik és sokféle csudát művel.

Cirele végre lassan-lassan magához tért. Mikor fölébredt, két kezével megtámaszkodott az földön és föl-emelkedett.

— Elaludtam — mondta mosolyogva. — A múlt éjszaka rossz szállásunk volt.

Nem mondták neki, hogy más volt az, nem álom, mert ő nem tudott a betegségéről.

Reb Smüle másnap elmondta a községben a csudát és az emberek olyan sokaságban zárandokoltak a házába, hogy még a cadiknál se volt ilyen tolongás. Mindenki látni akarta a csudát és a kíváncsiság türelmessé tette őket. Sokan órák hosszáig ácsorogtak, hátha megint megszólal a díbek a sápadt Cireleiben. És mikor délfelé megint megszólalt, reszkető borzalom futott végig a sokadalmon.

— A cadikhoz kell vinni — adta ki a parancsot az elnök.

Négy asszony felemelte Cirelet és vitték a cadikhoz.

A cadik szent ember volt és nem szerette az ördögűzést, se az ehhez hasonló dolgokat. Az emberek erőszakos kérésére, össze-vissza ennyit felelt:

— Az Isten majd segíteni fog.

Ennyivel meg kellett elégedni. Többet követelni illetlenség lett volna, mert ha a cadik azt mondja, hogy az Isten segíteni fog, akkor bizonyosan segíteni fog. Az öreg ember is megvigasztalódottnak érezte magát. Mert, hiszen a cadik szavában nem szabad kételkedni.

Sokáig beszéltek még azután a csudáról és különösen a beteg lány énekművészetét dicsérték. Hát közönséges ember nem is tud így énekelni. Aztán volt annak az éneknek az az előnye is, hogy azt meg lehetett hallgatni férfiaknak is, mert igaz bár, hogy asszonyi szájából jött, de mégse asszony énekelt, hanem férfi, mert az akasztott ember férfi volt.

Legtöbbet persze reb Smüle házában beszéltek róla. Itt is azonban csak Szure Leie, reb Smüle keveset beszélt. Reb Smüle hallgatott és elmélkedett.

Három nappal roshasonó előtt meghalt a cadik samesza. Az első. A legszentebb. Reb Smüle elment a temetésre és a rettenetes tolakodásban elájult.

Másnap megint elájult, éppen akkor, mikor négy-öt emberrel a klauz előtt állt és beszélgettek a napi eseményekről. Es ekkor csuda történt. Reb Smüle olyan meredt volt, mint egy deszka és mégis énekelni kezdett.

— Egy díbek ment beléje — borzadtak az emberek.

Estére már mindenki tudta a községben, hogy egy díbek szállásolta el magát reb Smüle ösztövére testében. És mikor tanakodni keztek, hogy hol és mikor történt vele a szerencsétlenség, eszükbe jutott, hogy a samesz temetésén bizonyosan, mert akkor ájult el először.

— Ez egy nagy csuda — nógatták az emberek a fejüket —. Ugyan kinek a bűnéért kell lakolnia annak a szent embernek. Mert, hogy a samesz nem a maga bűnéért vezekel, az bizonyos volt.

Kétszer huszonnégy óra alatt megváltozott a közvélemény. Reb Smüle egyszerre tekintély lett. Mert a díbek révén tulajdonképpen a cadik sameszát kellett tisztelni benne.

Erev roshasono reb Smüle az elnökhöz ment.

Reb Smáje barátságosan fogadta.

— Ez egy megtiszteltetés, reb Smüle. Mivel szolgálhatok?

— A nile miatt jöttem, reb Smáje. Azt hiszem, ide adhatnád.

Az elnök megdöbbsent ennek az embernek a megátalkodottságán. És aztán eszébe jutott, hogy ez a reb Smüle más és aki régen volt, az is más. Ez a mostani egy tekintély és ha ezt megsérti, hát magát a cadikot sérti meg. De mért is sértené? Hiszen a cadik sameszánál nagyszerűbb kántort nem kívánhatnak maguknak.

Kezet nyújtott reb Smülnek és mosolyogva biztatta:

— No hallja, ez még egy kérdés. Ha maga oda áll a stenderhez, akkor Isten bizonyosan leveszi rólunk a bűneinket.

És reb Smülenek beteljesedett a kívánsága. Jomkipurkot övé lett a nile.

És mindezt a díbeknek köszönhetette.

„Zsidók” című regényünk jelen számunkból anyagtorlódás miatt kimarad.

Az Egyenlőség telefonszáma: 95—28.